

SVOBODA

РІК XIX. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. ЧЕТВЕР, 22 ЧЕРВНЯ 1911. ЧИСЛО 25. VOL. XIX. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, JUNE 22, 1911. No. 25.

ВАЖНЕ ДЛЯ МІСЦЕВИХ СЕКРЕТАРІВ І ОРҐАНІЗАТОРІВ Р. Н. С.

Отсим повідомляємо усіх пп. місцевих Урядників і орґанізаторів Р. Н. Союза, що на підставі параґрафу 276 старого, а 273 нового статута, посмертна запомога може бути записана лишень на жінку, дітей або яких инших кревних. Запис посмертного на особи чужі, на церкви, або на всякі инші інституції, як також записуванє посмертного в сей спосіб: „після тестаменту" — не є важний, бо се противляє ся законам Сполучених Держав. Для того просимо застосувати ся до сего правила при виповнюваню декляраций і змінюваню спадкоємців.

Просимо також на місячних справозданях завсігди подавати причину суспендованя або вимазуваня членів.

Від Головного Уряду Р. Н. Союза.

НОВИНКИ.

** **Протест проти надужить на Еліс Айленд.** Безприкладні, впрост варварські насильства, які під пору діють ся на Еліс Айленд, завдяки самодержавію комісаря Вілїямса, дійшли вже вершка. Нема дня, щоб не відсилано соток іміґрантів з поворотом в Европу, безправно, от так собі, щоби лиш вдоволити націоналістичний шовінізм американського сатрапа. Розриває ся родинні вузли, відриває ся мужа від жінки, батьків і материй від дітий, депортує ся людий здорових, прибувших з достаточною готівкою і фаховими відомостями, нищить ся тисячі людських еґзистенцій, руйнує ся людий морально і матеріяльно на ціле житє, аби вдоволити примхи царя на Еліс Айленд, що то постановив собі знищити цілковито чужу еміґрацію до Злучених Держав. І се варварство, безприкладне в історії, одиноке в цивілїзованім сьвіті, мусіло викликати протест. Самі родовиті Американе обурили і обурюють ся проти нього, а виразом того обуреня є резолюція, предложена на дни 29-го мая с. р. послом Сульцером в Палаті Послів в Вашінґтоні, домагаюча ся як найскоршого розслідженя і усуненя драконського режіму на Еліс Айленд. Резолюцію сю віддано в руки комісії для укладаня порядку дня і вона в недовзї має прийти під голосованє в Палаті Послів в Вашінґтоні.

Безперечно нашому народови приходить ся найважче відчути на своїй шкірі режім Вілїямса, і тому то нашому народови передовсім повинно залежати на сім, щоб дотична резолюція зістала ухвалена. „Голос народа — се голос Бога" — з тою максимою тутешні посли дуже числять ся; нехай жеж вони і почують сей „голос". **На 11-ій стороні** кождий наш читач найде готову, видруковану по анґлійськи петицію. Її треба лиш вирізати з часописи, заадресувати, підписати і вислати на руки посла з свого виборчого округа. Імя посла свого дістрікту повинен знати прецінь кождий чоловік. У ній жадає ся від посла, аби він, коли на се прийде черга, голосував в Палаті за резолюцією. Хтоб однак не знав імени свого посла, нехай лиш вирізану з часописи петицію підпише і вишле її до редакції „Свободи", а тут вже пішлють її, куди слід. Ліпше однак булоб, щоб люди її слали самі, кождий до посла свого виборчого округа. Се виконає на них більшу пресію, та причинить ся значно до усуненя тих варварств, які тепер діють ся на Еліс Айленд.

** **Вибори в Австрії.** Як відомо, на днях відбули ся в Австрії вибори до нового парляменту. Речинець виборів в цілій Австрії і західній Галичині припадав 13-го с. м., в східній Галичині в сей понеділок, то є 19-го червня. Після телеґрафічних вісток на дни 13-го вибрано в Австрії 63 антисемітів (християнські соціяли), 44 німецьких поступовців, 43 соціял-демократів, 34 Чехів, 24 полудневих Славян, 11 Поляків, 10 Італїйців, 5 Р у с и н і в - У к р а ї н ц і в, 5 Румунів, і 2-ох диких (1сіоніст і 1 старо-німець); разом вибрано усіх послів 244. В 186 округах голоси були розстрілені, так, що мусить прийти до поновних стислійших виборів.

З дотеперішного вислїду слїдувалоб, що одна з найсильнїйших партий в розвязанім парляменті, се є християнські соціяли потерпіли найстрашнїйший погром. З 33 мандатів з міста Відня здобули всего лиш 2, а в 23-ох округах приходять до стислійших виборів, однак з дуже непевними виглядами.

Поступово-вільнодумні партії здобули визначне число мандатів; здаєть ся, що німецькі націоналісти стануть найсильнїйшою партією. Ґраф Стернберґ, славний сьміхунчик парляменту провалив ся.

Соціялісти до сеї пори стратили 10 своїх мандатів. Однак їх кандидати мають гарні вигляди в численних стислїйших виборах. Вони в самім тільки місті Відни зискали 21.000 голосів більше, як дістали їх були підчас попередних виборів.

Стислїйші вибори в цілій Австрії відбули ся 20-го червня.

Як доносять телеґрами з того дня, в передоднє стислїйших виборів в многих місцевостях Австрії прийшло до крівавих ексцесів, так, що мусіло інтервеніювати військо.

В Чехах, в місцевости Росбах соціялісти повибивали всї шиби в фабриках та спустошили всї дооколичні поля. Німців, які тодї власне зібрали ся на віче, обкидано градом каміня. Численні особи віднесли тяжкі рани. Зареквіровано військо для удержаня ладу.

На Буковині, в місті Сереті прийшло до борби на револьвери поміж сіоністами і християнсько-соціялами. Впало 4 трупи. Число ранених поки що невідоме. Сейчасова енерґічна акція жандармерії перепинила масакру жидів.

Вершком однак всего являє ся Галичина. В борбі поміж Русинами і Поляками в місті Дрогобичи прийшло до крівавих розрухів. Покликано сейчас військо, яке дало сальву в товпу. На се товпа — як доносять телеґрами — мала звернути ся проти війська, бомбардуючи його градом каміня. Жовнїри довший час удержували правильний, карабіновий огень і наконець „усмирили бунт". Н а м і с ц и о с т а л о в і с ї м т р у п і в і д в о х с м е р т е л ь н о р а н е н и х. Знаючи практики польської шляхти, знаючи їх провокаторське поведенє, та опісля фальшованє публичної опінії, ми, здаєть ся, зовсїм не помилимо ся, коли скажемо, що сї мнимі розрухи в Дрогобичи, були спровоковані польським розбоєм: на розпучливий протест рабованого нашого народу, правительство, як завсїгди, відповіло кулями. Отсе буде і квінтессенція дрогобицьких „розрухів", отсе причина вісьмох, а може і десятьох трупів.

Заки наспіють близші телеґрами про остаточний вислїд виборів, для з'орієнтованя наших читачів подаємо склад партий в бувшім, розвязанім парляменті. Усїх послів має бути 516. Вони в минувшім парляменті ділили ся на слїдуючі клюби, чи то партії: християнські соціялісти: (антисеміти) 96 послів; німецькі людовці: 25 посл.; німецькі поступовці: 20 посл.; німецькі аґрарії: 19 посл.; німецькі радикали: 12 посл.; всенімці: 5 посл.; соціялісти: 87 послів; чеські аґрарії: 30 посл.; молодочехи: 20 посл.; чеські католики: 16 посл.; Чехи-народовці: 9 посл.; старочехи: 6 посл.; чеські радикали: 5 посл., чеські поступовці: 2 посл.; „Коло польське" 69 послів; Українсько-руський клюб: 24 послів; кацапи: 5 посл.; словацькі консерватисти: 18 посл.; словацькі лїберали: 7 посл.; італїйські консерватисти: 9 посл.; італїйські поступовці: 4 посл.; італїйські христ. соціяли; 2 посл.; Хорвати 11 посл.; Серби: 2 посл.; Румуни 4 посл.; сіоністи (жиди) 3 посл.; безпартійних 6 послів.

** **Почтові щадниці.** Ґенеральний постмайстер, Гічкок, оголосив 19-го с. м. що в 48 перших почтових щадницях протягом перших 5-ох місяців зложено депозитів на загальну суму 390.666 долярів. В другій ґрупі, 45 почтових щадниць, які відчинено з днем 1-го мая с. р., до сеї пори зложено 70.749 дол., або о 14.47 процент більше, як протягом першого місяця в першій ґрупі. Взагалї, справозданя звучать так гарно, що сума депозитів, зложених в почтових щадницях до 1-го липня с. р. безперечно досягне одного мілїона. З днем 1-го липня с. р. депозитори будуть могли вимінювати свої депозити на державні бонди, що приносять 2 і пів процент.

E100

** **Признанє републики в Португалїї.** Злучені Держави остаточно, офіціяльно признали републику в Портуґалїї. Признанє наступило, коли на дни 19-го с. м. відчинено новий парлямент, на якого першім засїданю прочитано декрет зНесеня монархії в Портуґалїї та вигнанє королївської родини. Сю проклямацію парлямент одноголосно приняв. В виду того, американський посол завідомив урядово портуґальського міністра справ внїшних, що уряд Злучених Держав офіціяльно признає Портуґалїю републикою. Сей день, то є 19. червня в цїлім краю обходжено незвичайно урочисто.

** **Кацапи між собою.** Кацапська партія, яку удержує за рублї Росія між нашим народом, подїлила ся, як відомо, на дві половини. Одна половина дістає з Росії більше гроший і длятого каже просто, що наш нарід се чисті Москалї. **На чолї сих явних зрадників руського** народу стоїть Дудикевич, якому доказували недавно в суді страшні злодійства і неморальні діла. Друга половина дбає тепер о ласку польських панів. Тепер між ними є троха сварки. При сварці кажуть собі правду в очи і показує ся, що всї кацапи се платні наймити Росії. Кацапська ґазета „Русское Слово" так пише про Маркова і його приклонників: Марков запропастив цілий виборчий округ, звідки був і хоче бути послом. А його попличники се платна банда крикунів, длятого плюйте йому і його собратам в очи і гоніть сих зрадників на чотири вітри. Наш нарід при виборах не піде за сими чорними зрадниками народної справи.

** **Сьвяточний день Камінеччини.** Дня 21-го мая сьвятковано в Камінці стр. небувале торжество, зглядно торжества. Сего дня відбуло ся посьвяченє основин під „Народний Дім", загальні збори філії тов. „Просьвіта" та сьвяткованє ювилейних роковин Тараса. Оглядаючи сї торжества — пише справоздавець „Діла" — справді треба поґратулювати їх аранжерам, бо видно Камінеччина не такий глухий та закацапщений кут, як загально уважає ся. Видко сьвідомість національна і там заходить та поширяєть ся. Посьвяченє відбуло ся рано о 12. год. при участи дооколичного духовенства та при величезнім здвизї народа, „Соколів" і „Січий". Акту довершив місцевий парох, о. декан Цегельський, при участи численного сьвященьства. Присутні були також місцеві власти судові, військові й сам староста, Ділц по руськи підписав грамоту, яку вмуровано в фундамента. Центральний виділ „Просьвіти" у Львові прислав яко делеґата о. сов. Т. Лежогубського, рівнож був і кандидат на посла з того округа, п. В. Сінґалевич. При тім виголосили відповідні сьвяточні промови о. Цегельський, о. Лежогубський і п. Сінґалевич. Збори філії відбули ся при великій участи членів і на них вибрано давний виділ, лише з малими змінами, щоби він міг дальше зачате діло повести. А Народний дім має стати справді величавий, якого ледви й пошукати не то в Камінці, але певно і в инших наших містах. В нім буде величезна саля і поміщенє як на всї місцеві товариства так також і для бурси на 150 хлопців; кошти числять на 110 тисяч. Вечером в сали повітової ради відбув ся концерт. Вступне слово виголосив декан Цегельський, представивши влучно і характеристично житє Шевченка, його ідеали та провідні ідеї, за якими нам слїдувати; промова викликала надзвичайний ентузіязм і запал. З хорів продукував ся наш звісний академічний „Бандурист" з акомпаніямістом д-ром Людкевичом і місцевий хор під управою п. І. Максимовича. Було і сольо скрипкове учителя Н. та декламація п-ни Бардинівної.

ОБРУСИТЕЛІ.

Новість із суспільного житя поліської країни,

Н. ЛАНСЬКОЇ.

*З великоруського переклала ****

(Дальше).

Місто не мало ні тротуарів, ні ліхтарень, ані навіть улиць в звичайнім значіню, хотяй візити в місті повинен був відбувати кождий, хто мав претенсію належати до „товариства". Що до народности, най більше тут було жидів, але розуміє ся, то не „товариство"; до „товариства" міг належати лише той, хто мав титул, уряд, займав яке становиско, або носив яку відзнаку. Головна річ, щоби на шапці була рожа. Получивши право на рожу, чоловік получав і доступ до товариства, а жінка його, єсли була законна супруга, набувала право — робити візити. В місті було кілька домів, котрі складали свій осібний кружок, де вироблювала ся публична опінія. Найпершим був дім Лупинських, з многих зглядів: Лупинські тримали кухаря, часами їздили в „ґубернію", справляли своїм знакомим невинні розривки, т. є. запрошували до себе на вечерки або на карти, причім домашне паньство і прислуга аж ніг під собою не чули з біганини, а гості добровільно нудили ся, удаючи, що їм дуже весело. Лупинські могли навіть умірковано помагати бідним, чуючи в таких разах висшість свого добробиту. Вони, розуміє ся, не виписували ні книжок ні часописий, прятали старанно кожду дрантину, відтягали слугам плату за кождий розбитий таріль або за затрачену серветку, але гостий приймали статно, поїли і годували і всюди, де лише треба було показати ся, показували ся виставно. Родинне житє їх, наскільки мож було вглянути з боку, в гостинній або на улици, було правдивим взірцем супружеського щастя: муж проходжував ся завсїгди з жінкою попід руку, жінка крутила мужови папіроси, діти їх подавали як найкрасші надії, знакомі хвалили їх в очи — що дуже звичайно — і поза очи, що вже трафляє ся дуже рідко в нашім злосливім столїтю. Оттак то вони, слава Богу, були щасливі, — розуміє ся, в границях земного щастя, т. є. маючи вже доста, бажали мати ще більше. Від часу іменованя придводителем переконав Петро Іванович свою жінку, що вона перша дама в місті, тож вона строго держала ся тої клясифікації, боячись найгірше в сьвіті попасти в другий ряд.

Недалеко від помешканя Петра Івановича стояв дім, в котрім резидував бурмістр Кирило Семенович Уланов. У Кирила Семеновича була численна родина і богато гризоти, але осередком всего була донька, панна Ліза, котра командувала татом, мамою, цілим домом і всіми поліціянтами. Обі родини жили з собою добре, тілько що Петро Іванович, яко маючий доступ до покоїв його превосходительства Михайла Дмитрієвича, злегка давав почути Кирилови Семеновичу свою висшість. В сусїдстві з ними мешкали паньство Буш, люди німецького походженя і старого покрою. То були собі невинні раби божі, нікому не робили кривди і не жичили злого, любили ся взаїмно, як їм наказував пастор при вінчаню, і були щасливі. Муж був урядником, брав з чистою совістию кубани, грав в карти осторожно, і був подібний до таргана; жінка лічила ся, шила нові сукні, заховувала дієту, і окрім свого болю під грудьми не уважала нічого на сьвіті гідним своєї уваги. Поминмо того, що обоє Буш давно уже пережили обмежуючу лінію, що ділить зрілий вік від старости, однакож так добре законсервували ся, що коли лише трафилась нагода, то вони охочо і конечно обоє разом танцювали кадриля, польку а навіть і ґальопаду. Особливо в ґальопаді виглядали вони незрівнано. При танци вони усьміхали ся і гуляючи жваво, заражували своєю веселостию й молодіж, котра вже майже утратила вмілість сердечно веселити ся.

Судія Іван Тихонович любив смачно зїсти і для стравности забавити ся сплетнями; на його плоскім румянім лици вічно мелькала невинна усьмішка, і він був тої гадки, що кубан кубанови нерівний. Сам він, Боже борони, не брав нічого, хиба якого небудь индика або щось подібного „стравного", але був того переконаня, що бувають випадки, коли кубанярство не тільки не шкідливе, але навіть правно дозволене, бо не наражуючи касп, запомагає урядника. Іван Тихонович був взірцевий судія, ніколи не запускав ся в абстракти, а ідею справедливости допускав лише в границях обмежених буквою устави.

Вуло ще кілька домів, але о тих розповімо при способности.

„Пані маршалкова" збирала ся робити візити. Се було діло так важне, що ціла улиця, ціле місто інтересувало ся ним. На дворі був парний, літній день, в ночи була велика буря з зливою, в воздусі було душно і пахло новою бурею. Скоро „пані маршалкова" збирала ся робити візити, то її не могли здержати ніякі метеорольоґічні обяви.

„Пані маршалкова" убирала ся, коли перед ґанок заїхала пара пепаристих хлопських коний, запряжених до чернигівської коляски; на козлі сидів невказьний мужик в сивій загортці, з ковтуном під шапкою; не підозріваючи великої важности того обряду, в котрім сам брав участь, спокійно курив собі махротку з коротенької люльки і чекав, доки не вийде пані. Прийшло ся чекати довго, бо стрій і фрізура вимагали довгого застановленя і заняли цілий ранок; покоївка що хвиля бігала до другого покою, зносячи ріжні пуделка та спідниці, бона подавала шпильки, припинала стяжки, щось таємничого підшивала, усьміхаючись за плечима пані.

— Бійте ся Бога, щоб не було видко... — говорила пані маршалкова по французьки до бони.

— Най пані будуть спокійні, певно не буде видко... — успокоювала її молода француженка.

Дітий замкнули до осібного покою, щоби вони яким способом, Боже борони, не настолочили на шлеп, а сам Петро Іванович, відложивши папери на бік, неспокійно ходив по кабінеті, позираючи на годинник і очікуючи появленя жінки. На довершене загального напруженя, тяжкий шиньон ніяким способом не хотів держати ся на голові, а капелюх не хотів держати ся на фризурі. Пані злостила ся. „Ви нїчого, ma chère, не умієте"! говорила вона сердито, сверлуючи бону своїми лагідними очима.

— Алеж ласкава пані, ваше волосє таке мягке, що шиньон не хоче держати ся! — оправдувала ся француженка червоніючись.

— Дайте сюда!

І вирвавши шпильки з рук змішаної бони, зачала тикати їх сама куда попало в свою модну фризуру.

Нарешті, коли вже все було готове, підтягнене, прикріплене і пришпилене, вийшла пані маршалкова до гостинного покою, шумлячи шовковою сукнею, заперши скоро двері перед дітьми, що вискочили з криком із свого покою. Вона величко виглядала в своїм голубім строю, в білих рукавичках і в модним високім капелюсі, на котрім було тілько квіток, пер і стяжок, що з далека привиджувались на її голові два капелюхи замість одного.

— Ну, душко, готова ти? — запитав ся Петро Іванович, оглядаючи жінку від голови до ніг, від похилаючого піря на капелюсі аж до довгого шлейфа, і зовсім не жахаючись крикучого сполученя голубої сукні з ліловими цьвітами.

— Я вже давно готова, тілько не знаю, чи не завчасно ще? невинно збрехала „душка", бо лише що перед дверми заткнула послідну шпильку.

— А у Орлових будеш? — значучо запитав Петро Іванович.

— Не знаю ще, — змішала ся пані. Тетяна Николаївна не віддала мені візити, а у Комарових була! додала строго захоьуючи установлену етикету.

— А таки вступи на хвильку... Не файно, як довідають ся, що ти всюди була, а у них ні. Но, душко, їдь з Богом! А накажи, щоб на скрутах їхав осторожно, щоб коляску не зломив, — говорив він проводячи жінку до передпокою.

Пані ще раз заглянула до зеркала, поправила кокарду, поправила капелюх і шумлячи фальбанами по заболоченім ґанку сіла величко до еквіпажу. Фірман що вже був задрімав на козлі, потягнув вудила, коні потупотіли, ледви рушили з місця, і розхитна чернигівська коляска виїхала щасливо на улицю, при окриках Петра-Івановича з ґанку: уважно, уважно, ґумане! не зачепи о браму!

Пані маршалкова зробила кілька візит, і яко особа близько стояча до висших сфер, уділяла цілу купу цікавих новин о внутрішній повітовій політиці, додаючи при кождім слові: „Мій муж получив відомість з Петербурга" „Степан Петрович говорив мойому мужови".. Вона була у паньства Буш, у протоєрея Сапієнши, у судії Івана Тиховновича, а на останку повернула і до Орлових. Межи обома родинами заходили якісь дивні відносини. Орлові, замешкалі недавно в місті, відріжняли ся самостійними понятями, і дуже відтягали ся від товариства; не бували майже нігде і у них рідко хто бував, отжеж Петрови Івановичу забагло ся бути там першим; він забігав з усіх боків; але що тамті держали ся все з далека, то виходило так, що нїби він заскакував, а Орлові відтягали ся. Пані маршалкова була не менше роздражнена як її муж і ніяким способом не могла вибачити Тетяні Николаївні, що тота, віддаючи їй візити, не убирала ніколи сукню з шлепом.

У Орлових почула пані маршалкова таку новину, котра відобрала їй охоту до дальших візит; почула вона, що **з одній волости, іменно в Вовчій**, де посередником на місце Петра Івановича був Гвоздик, зайшли якісь погані історії. Докладно ще не знали нічого, а може тілько їй всего не сказали, але вже само то було дуже ображаюче, що о тім говорили Орлові, і що вони були о чімсь скорше повідомлені як сам Pierre. Пані встала з канапи, на її блїдім лиши виступили червоні плями, очи заблимали зі зворушеня.

— От як! от як! говорила вона, запинаючи рукавичку з роздражненем. — Але я надіюсь, що то всьо дурниці, повітові сплетні...

— Сумніваю ся, чи можна на то надіяти ся, сказав Орлов. Гвоздик такий негідник, що треба дивувати ся, як селяни йому так довго терпіли.

— Негідник! сказала пані, злегка протестуючи против такого острого вираженя. Pierre уважає його за порядного чоловіка.

— Так є! негідник і кубаняр, повторила Тетяна Николаївна, не звертаючи уваги на її послідні слова.

— Ах! майже простогнала пані, починаючи вже жалувати, чого приїхала в той дім, де її візити не тілько не цінять, але надто роблять її немов би відвічальною за порядки в Вовчій волости.

Находила ся в дуже прикрім положеню, а Орлові навіть того не хотіли завважати.

— Що він кубаняр — говорив далї Орлов, — то скаже вам перший лїпший, кого запитаєте, перший жид-шинкар, від котрих він бере по двайцять пять рублїв за кожде сьвідоцтво.

Пані маршалкова зробила уражену міну.

— Pierre певно як найскорше вивідає ся, і скоро лише...

— Я чула навіть, — перебила їй Тетяна Николаївна, — що люди з Вовчої волости приходили жалувати ся до Петра Івановича на тоті кривди, які їм чинять старшина і посесор.

— Так, приходили, але Pierre все те полагодив! — Тетяна Николаївна промовчала, а зворушена пані зачала прощати ся.

— Все те дуже, дуже немило, говорила протягаючи руку в білій рукавичці. Єсли то правда, то Гвоздик буде мусів шукати собі другого місця, — казала далї, переходячи в жартобливий тон. — Ви знаєте погляди і переконаня мого мужа! — закінчила вона в дверях, підбираючи свій шлеп і повторяючи чиїсь чужі слова, коли лише не слова самого Петра Івановича.

— Розуміє ся, розуміє ся! відповіли неозначено домашні і гостя пішла, махнувши ґраціозно пером від капелюха. Учувши таку немилу вість, пані маршалкова так з'іритувала ся, що не була в стані робити дальше візит і казала фірманови їхати до дому. Вона так була зворушена, а модний капелюх сторчав на ній так сьмішно, що Петро Іванович, зустрівши її на ґанку, аж скрикнув здивований.

— Душко! як ти виглядаєш! капелюх цїлком на бік зсунув ся!

Але нещасливій пані маршалковій було не до капелюха. Коли уже хлопські коні, сповнивши свою службу, хрупали спокійно овес, а фірман, дїставши від пані маршалкової золотого, пропивав його в поблизькім **шинку, тогди пані**, скинувши з себе візитове убранє, **оповідала мужови про здобутки своєї** їзди.

— У Орлових була? **запитав Петро** Іванович рівнодушним тоном, яким звичайно маскує ся важність питаня.

— А як же, а як же!

— Ну і щож?

— Нічого, казали кланяти ся тобі. **А правда!** доповіла вона, нїби нагадавши собі: представ собі, що я чула! Кажуть, що в Вовчій волости знов щось нового стало ся...

— Он воно як! запїкавив ся Петро Іванович. І щож... щож тобі говорили?

— Не знаю, що властиво, — говорили, що розрухи якісь зайшли. Тетяна Николаївна каже, що Гвоздик знаний на цілу околицю кубаняр і що він остатний негідник...

— Вона всюди мусить свої три дудки вткнути! Щож ти їй на то?

— Розуміє ся, я сказала, що то не правда, що то повітові сплетнї, що ти уважаєш його за чоловіка порядного.

— Ну, чи чував хто таке! гнївно обізвав ся Петро Іванович. Ти завсїгди ляпнеш щось непотрібного. А єсли він і направду чим небудь переборщив? Ти завсїгди так! А кілько раз я тебе просив.

— Ах Боже мій! відки-ж я можу знати, що говорити а що ні! відповіла уражена пані, гнївно відпинаючи кокарди.

— А дивно, як то скоро до них доходить, говорив далї Петро Іванович, не звертаючи уваги на засмучене жінки: уже й довідали ся!

— То щось направду там є? запитала пані, не здержавшись з цікавости помимо урази.

— Є то, що тоті скотопаси ходили знов з жалобою до ґубернатора... Але відки Орлові вже о тім знають? повтаряв він з досадою, і занявши ся тою справою, післав зараз сторожа за справником.

(Дальше буде).

Дорогі кухні.

Ніхто би не повірив, як величаво є уладжені кухні у людий богатих, які дбають про вибагливу їду. Міліонерив уважають уряджене кухні найголовнійшою річию в своїх резиденціях. І так у льорда Schreborough уряджене кухні коштувало більше чим 15.000 долярів; стіни її були виложені срібними плитами. Величаву кухню має також ґраф Derby; велика саля виложена є найгарнійшим мрамором, стовпи мраморні піддержують склепінє, — кухонна посуда представляє вартість 17.500 долярів а столове срібло більше чим 25.000 дол. В Лондоні кухня князя Веллінґтона коштувала 35.000 дол. — посудина мідяна цінена на 5.000 дол., а иньше, срібне начинє на 20.000 дол. До найвибагливійше уладжених причисляють ся, розуміє ся само собою, кухні на дворах володітелів (пануючих). У Віндсорі, у анґлійського короля, є кухня уладжена з незвичайною величавостю і виставностю. Вартість посудини мідянної і срібної доходить до 45.000 дол., а ціла кухня виложена мрамором і черною дубиною. Кухня царського двора є заосмотрена лишень у срібне начинє і посудину, а пушки на корінє і т. д. є щиро-золоті. Самих ложок срібних є більше чим 3000 штук. Платня першого (начального) кухаря виносить 25.000 дол. річно. Уся прислуга кухонна становить поважне число, яке доходить до 100 осіб, а ціле удержанє кухні коштує рік річно по 600.000 дол. або 1.200.000 рублїв! Вандербільдт, славний американський богач, має в своїй палаті кухню, якої удержанє мало коштувати щось аж чи не пів міліона долярів! Джон Ashbury, каліфорнійський міліонер має біля Філядельфії палату, у якій уряджене пивниць і кухні мало коштувати щось около міліона долярів. Одначе найвиставнійшою і найбогатшою є кухня перського шаха в Тегерані: рондлї, пательні (сковороди), горнятка — усе срібне, грубо золочене; а тарелї, полумиски і т. д. не лишень, що з щиро-золоті, але в додатку ще й дорогими камінями прикрашені. Тому і ціле уряджене тої кухні цінять більше чим на 5 міліонів долярів.

Дописи.

Бразилійський рай.

Отсе одержуємо від наших поселенців з Дорізон, Парана, Бразилія, цікаву допись, котра незвичайно ясно малює гаразди, які там переживають наші поселенці. Але даймо слово самим дописувателям.

П. Франко, поставлений тому кілька місяців шефом (щось в роді війта) двох кольоній, не вдоволив ся тим почесним а при тім незвичайно інтратним становиском, але поступає зовсім подібно, як сумної слави його іменник, завдяки котрому португальський король мусів утікати із свойого краю. Наш Франко, поступає зовсім подібно, та навіть і не криє ся з тим; він публично чванить ся, що він є „ex lex", що зробить усе, що йому тільки подобає ся, не ограничуючи себе ні на дрібничку основними законами Бразилії, а стейту Парана з осібна. З тої причини діють ся неімовірні річи на кольонії Вера-Ґварані. Він є одинокою причиною сих розбоїв і щоденних побить, які діють ся між кольоністами; він є жерелом сего страшного морального багна і безграничної розпусти, у якій потапають по уха усі підчинені йому урядники, котрі суть слїпим орудієм в його руках.

А вже найяркійше його бестіяльство ілюструє слідуючий факт.

Дня 16-го цьвітня с. р. депутація Українців запросила о. П. Петрицького, щоб він на дни 22-го цьвітня прибув до кольонії Вера-Ґварані і посьвятив тамошним Русинам паску. О. П. Петрицький є понад свої сили перетяжений працею в своїй кольонії, і тому всіми способами відмавляв ся від сего. Знаючи однак велике привязанє Русинів до віри прабатьків, уляг наконець горячим просьбам і слезам земляків, і приобіцяв прибути. І дійсно сповнив обітницю. Дня 22-го цьвітня, около 4-ої години з полудня приїхав до Вера-Ґварані, сейчас відправив в тамошній руській каплиці воскресну утреню, сказав коротку науку і посьвятив паску. Зібрану і офіровану йому людьми квоту в сумі 24 мільрейсів не приняв, але жертвував громаді на справленє потрібних річей.

Ще перед приїздом о. П. Петрицького підчинені диктаторови Франкови урядники, розгнали Русинів-кольоністів, побиваючи їх немилосерно, при чім потерпів найдоскульнійше кольоніст Ізидор Дуда. Урядники, підбехтані Франком, розганяючи кольоністів, говорили їм, що тим не потрібно другий раз сьвятити паску, бо вони всї Поляки, а як такі, мали вже раз Великодні Сьвята! Русини, бороначи ся перед напастею урядників, рішучо запротестували проти розбою і заявили, що вони Поляками ніколи не були і не будуть, а своїх слушних прав будуть доходити у правительства.

По відправі в каплиці, кольоністи, бачучи якісь підозрілі рухи урядників, порішили гуртом відвести о. Петрицького за місто. Тут сьвященик, пожелавши кольоністам „веселих сьвят", попращав ся з ними і натис коня, аби за дня ще перебратись через ріку Ріо-Кляро. Сейчас на вздогін за ним пустило ся 6-ох урядників Бразилійців, між якими був Люіс Олівер до Квадрус, манскафіскаль кольонії, і 4-ох, яких імен не знаємо. Сам „диктатор" Франко їхав позаду в товаристві Ж. Тейґон, наче гершт опришків за своєю бандою. Однак наш сїдогланий сьвященик, побачивши, що за ним гонить тїчня кровожадних тигрів, підігнав коня, і якось щасливо втік перед опришками.

І щож їм завинив о. Петрицький?

Бачите, Франкови з бути перевернуло ся зовсім в голові і він вмовив в себе, що потрафить 700 родин Русинів-Українців, мешкаючих на кольонії Вере-Ґварані за одним махом златинщити. Тому то не впускає до міста монаха, о. Р. Криницького, не впускає о Петрицького і не позволяє їм нести Русинам духову поміч і пораду; натомість силоміць накидає Русинам польського монаха з Ріо-Кляро, ксьондза Кандзору, який заживає великої слави, бо збунтував одному кольоністови жінку і взяв її до себе за... ґосподиню. А Франкови і підчиненому йому урядникам такий ксєнжуньо якраз по нутру, бо сидить разом з ними в болоті неморальности по самі уха. А коли перед пару лїтами о. Мартинюк виступив проти сеї неморальної гнилї, то ледви втік перед смертію із рук тих опришків.

Подаємо про отсей наш бразилійський „рай" до часописи, аби на конець сьвіт дізнав ся, як тут, на вільній земли живе ся нам. Але гаразди що йно описані, се ще не всьо, що жде поселенця. Туга за рідним краєм шарпає його душу, сушить кров і топить мозок. Смерть чигає на кождім кроці від вкушеня їдовитих гадів, яких тут є тьма-тьменна, або від зваленя ся незручно зрубаного дерева. Зарібків майже ніяких. І на домір усего відбирають нам ще послїдну спадщину по батьках, не позволяють навіть до Господа помолити ся в рідній мові. Нехай отже сї земляки, що вибирають ся в Бразилію, заздалегідь знають, який їх тут „рай" ожидає.

Встид і ганьба федеральному бразилійському урядови, що терпить такі розбої у своїх границях. Здаєть ся, що навіть Турок є під тим зглядом толерантнійший, як бразилійські „католики"! Ми лиш дивуємо ся тамошним Русинам, що так довго дають собі кілки на голові тесати. Коли уряд такий дран ивий, що не має сили чи охоти вглянути в господарку „диктатора" і зробити їй кінець, то чейже у наших поселенців ще не перевели ся дужі кулаки, а в декого може і яка стрільба або сокира найде ся. 700 родин — то сила, яка одного, чи навіть десятьох опришків закидалаб шапками! О скільки нам видить ся, що коли-б щось подібного, як поступованє Франка, лучило ся на півночи, в Злучених Державах, а уряд не хотів вглянути в справу, то мальтретоване населенє не терпілоб і пів години: само-б собі зробило справедливість...

На прикінци зазначуємо, що повисшу допись ми одержали заосмотрену численними підписами. Не поміщуємо однак сих підписів зі взглядів особистого безпеченьства підписаних, живучих у „вільній" бразилїйській републицї.

Cohoes, N. Y.

В 14-тім числї „Свободи", хтось з парохіян в Когус дав допись, у котрій ображає нашого дяка, п. Антона Ґелету. Хто з Когусян читав ту допись, той мусів признати, що дописуватель анї на волос не помилив ся, лише писав чисту правду, бож нам дійсно бракує доброго і чесного дяка, без якого найбільше терпить наша парохія. Не хочу тут теперішному дякови відбирати чести, лиш запитаю вас, „панове комітетові", яка причина сему, що у нашій церкви в неділю людей так мало, бо місто кілька сот, лиш всего кількадесять. Чи в Когус нема Русинів? Цілком противно! На сім плейсї жиє богато Русинів, і хоть мають свою церков, то їздять до сусїдних церков. А запитаєш ся, чому се так? Кождий опитний сейчас відрубає: бо там мило послухати красного хорального співу! А у нас нема анї співу, анї доброго дяка. Перша вина за се спадає на недбальство теперішних урядників (не всїх). Урядники повинні дбати, щоб парохія поступала в перед, а не в зад, як у нас діє ся, що аж ганьба про се писати. По виборі нового комітету кількох людей закричало (се були властиво ті, що їм подобає ся цареславіє), що той предсїдатель недобрий, що треба його скинути; чоловік, котрий найбільше дбав про розвиток парохії, видячи, що кількох людий є невдоволених, сейчас зрезиґнував, і так справи лишили ся аж до сего часу. Люде, видячи, що так довше бути не може, скликали парохіяльний мітінґ і вибрали на предсїдателя здібного і розумного чоловіка, п. Петра Рончковського. Новови6раний предсїдатель скликав парохіяльний мітінґ, щоби на нїм полагодити внутрішні справи, а між тим заявив, що конче потреба ліпшого дяка, який би вмів добре учити дїти і вести хоральний спів. Люде, чуючи, що сего конче потрібно, радо згодили ся на се; лиш кількох прихильників теперішного „дячка" закричали, що теперішний кум-дяк добрий, а лиш сам предсїдатель недобрий і його треба скинути, щоби не розказував, та тихо сидів.

Чи-ж се розумні люди так поступають? Лиш малі дїти так бавлять ся, як в Когус „комітетові" (не всї) поступають! Ви засліплені люде, коли вам вже раз отворять ся очи? Придивіть ся иншим народам, приміром Анґлійцям, Німцям, Французам і и.; які вони культурні, просьвічені. А ми що? Ми так само нарід добрий, як і другі, лиш ми не хочем просьвіти впустити між себе. А тут як раз нагода до сего. Ми платимо дякови 35 долярів місячно, а що маємо за ті гроші? Круглє нїчо! Лиш люде сміють ся з нас, а попри се ще і парохія має страту.

Мусимо зазначити, що тут також є вина сьвященика, який на се не звертає уваги, і не дбає про се, аби був добрий дяк в парохії, та щоби він завів хоральний спів.

Гадаємо, що на сей раз буде досить.

Член парохії.

Відозва
в справі основаня „Українського Народного Дому в Ню Йорку".

Вже від давна говорить ся у нас богато про пекучу потребу основаня українського народного дому в Ню Йорку. За сю справу хапали ся у нас кількома наворотами так поодинокі люди як і цілі гуртки, але уся робота кінчила ся завсїгди на самих „патріотичних" нарадах, з котрих, очевидно, не було ніякого хісна... Хоч сеї справи не полагоджено дефінітивно протягом кількох послідних літ, то вона, мимо того, не перестала бути наглячою і — можна сказати — не сходила з денного порядку всїх сьвідомих Русинів-Українців.

Ся преважна квестія зістала остаточно порішена на спільній нарадї наших нюйорських земляків, які надіслали нам до поміщеня ось таке повідомлене:

Дня 29-го мая с. р. завязав ся з поміж нюйорських Українців центральний комітет в справі заложеня укр. нар. дому в Ню Йорку, Н. Й. В нарадах взяли участь слідуючі делєгати: Н. Кавецький, Гр. Щербатий і В. Вінтоняк — від тов. Гайдамаки, від. 1-ий. Я. Корнат, А. Шеремета і І. Матейко — від тов. ім. М. Січинського. С. Чосник, Й. Хомів і В. Яремчишин — від. тов. Просьвіти. М. Ганачівський, Ф. Дашкевич і П. Підгірний — від тов. Запорожська Січ. І. Тишко, А. Бучак і Е. Яремчук — від тов. Под. Січ. Д. Квасняк. І. Гаврилко і Н. Сковронський — від тов. Богородчани. О. Савицький, І. Цїльнак і С. Шевців — від бр. сьв. Володимира. Н. Підлуський, І. Коцкий і П. Охніцький — від тов. Воля. С. Кучма, М. Ремезовський і І. Бурдіян — від тов. Поміч в чужині. І. Луцак і С. Сімків — від тов. ім. Т. Шевченка. Й. Ґловацький, І. Терлецький і Т. Федик — від тов. ім. А. Коцка. Колтун, Січовик і Д. Попов — від тов. Київ. Т. Мараз, І. Підлуський і І. Прибильський — від тов. Єдність.

Зібрані делєгати всїх зголосивших ся, доси укр. товариств в Ню Йорку обговорили як найдокладнійше цілу справу і вибрали з поміж себе тіснійший уряд, до котрого увійшли: Я. Корнат, як предс.; Й. Хомів, як заст. предс.; С. Чосник, як касієр; Г. Щербатий, як заст. кас.; І. Матейко, як секр. фін.; І. Коцкий, як заст. секр. фін.; В. Вінтоняк, як секр. рек.; І. Прибильський, як заст. секр. рек. До контрольної комісії зістали вибрані: Н. Кавецький, А. Бучак, М. Ганачівський, І. Луцак і П. Підгірний. На тростісів покликані: Ф. Дашкевич, І. Цїльник і Д. Квасняк. Прочі делєгати ввійшли до уряду в характері радних.

Ласкаві жертви просить ся складати або засилати на руки касієра: С. Чосник, 96 Ave. A., New York City.

За головний уряд: Я. Корнат, пред. 92 E. 4-th St.; С. Чосник, кас. 96 Ave A.; І. Матейко, секр. фін. 769 6-th Ave.; В. Вінтоняк, секр. рек. 639 E. 11-th St. — всї замешкалі в Ню Йорку.

Се був би коротенький зміст із засїданя, відбувшого ся дня 29-го мая. Вже по тім засїданю зголосили ся до центрального комітету отсї нові товариства, які ще не мали спромоги вибрати своїх делєґатів: Тов. Боян, бр. Христіянська любов, бр. сьв. Андрея, тов Зоря і два відділи сестр. сьв. Ольги (з гори і з долини міста).

Свої гадки і поміченя що-до сьої народної інституції відкладаємо до слідуючого числа, а поки що тішимо ся, що ся справа стоїть уже на найліпшій дорозї. Касієр „Українського Народного Дому", д. С. Чосник зложив готівкою з власної волї 1000 долярів кавції, а його заступник, д. Гр. Щербатий, так само готівкою — 500 долярів. Анї касієр, анї його заступник ніяких народних гроший у себе не перетримують, але кожду жертву передають в руки довірених тростісів, а тростісі відносять гроші до банку. О тім, кілько вже доси призбирано готівки і в який спосіб задумують сконсолідовані товариства роздобути потрібну квоту — поговоримо пізнїйше.

До відома всім П. Т. Братствам і Тов. в Ню Йорку.

На засїданю центрального комітету всїх нюйорських товариств дня 29-го мая с. р. ухвалено, щоби одного і того самого дня не давати двох або більше вечерків, концертів, представлень, балів і т. п. забав, бо через те братства чи товариства, уладжуючі рівночасно з другими товариствами яку небудь забаву, не мають ніякого зиску а тільки втрати. Треба отже подбати, щоб одного і того самого дня давало вечерок чи баль лише одно якесь товариство або братство, а щоби можна завести в тій цїли якийсь сталий порядок, просить ся всїх аранжерів від поодиноких братств чи товариств, які думають устроювати в будучности якунебудь забаву, голосити ся і удавати ся по інформації до предсїдателя всїх злучених братств і товариств на адресу: Я. Корнат, 92 E. 4th St., New York, N. Y.

„SVOBODA“ (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand St., Jersey City, N. J.

K. KIRCZOW, manager
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА“
часопись для руського народа в Америці і орган „Р. Н. Союза“, виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців	$2.00
до старого краю на 12 місяців ...	$2.00
в Америці на 6 місяців .:.......	$1.00

Оплачувати газету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Адреса:
„SVOBODA“
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Число телефону 498.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

Хай буде мир!

Всяка борба, яка б вона і не була, в якій формі і якими способами вона і не велаб ся, не належить до благодатей. Борба приность необчислені шкоди обом сторонам, без згляду на се, чи вони вийдуть побідниками чи побідженими. Користи збирає лиш „той третий“, що стоїть на боці, і регочучи ся, визисновує ослаблене борючих ся.

Коли такі плоди видає борба ведена між двома противними собі націями, народами чи суспільностями, то тим гірші, тим страшнійші лишає по собі наслідки всяка борба, ведена членами одної нації, ведена синами одної матери. Така борба між одиницями чи партіями одного народу, не приносить сему народови найменчої користи, але його загибіль; в очах людей просьвічених вона приносить нечесть для цілої нації; з такої борби користають лиш народні вороги, і легко розбитий роздорами народ, беруть під ноги, заковують в національну і економічну неволю.

Послідні часи народного житя у нашій заморській вітчині принесли таку ворожнечу поміж членами нашої суспільности. Вивязала ся, вже не полеміка, але братовбійча міжусобиця, з одного боку поміж „Свободою“, а тим самим і її приклонниками з поміж нашого народу, а з другого боку „Заокеанською Русею“, та „Душпастирем“, з їхніми сторонниками, та людьми, гуртуючими ся коло сих часописей. Хто дав притоку до борби— не тепер пора і нагода в се входити. Ми констатуємо лишень, що ся борба, як і всяка борба взагалі, відбивала ся некорисно на житю-бутю нашого люду, потягала за собою наслідки, які колись моглиб принести народови необчислені шкоди, відбити ся болючо на слабкім нашім народнім орґанізмі. І се було хиба аж надто важною причиною, щоб перекувати меч на леміш. А розлогий і запустілий наш народний переліг, а щирих робітників на ньому так мало!

Хай отже буде мир! По бурі благодать сонця. Ми-ж сини одної, безталанної Неньки-України, чи в обойчиках і реверенді, чи з закоченими рукавами, з молотом в жмени. Отсю засаду ми визнавали цілий час, во время злощасної борби, сю засаду ми завсїгди отверто проголошували, сю засаду повторюємо і днесь: не узнаємо засад діленя дітей одного народу на касти або кляси, коли їх злучила сильна, непохитна а безкористовна любов до свого народу! Днесь отся любов до народа, отсе бажане добра і щастя поневоленому свому людови, нехай стане у нас сильнійше від всїх контрастів і противеньств, які неминучо приносить зі собою житє. Згода і любов нехай зацарює на нашій заморській Україні — спільна, ревна праця над піднесенем поневоленого народу нехай стане тим мостом, що получить нероздільно дві, одинокі у нас суспільні кляси: робітників і сьвященьство.

Неволя на волї.

Кажуть, що Злучені Держави Північної Америки се найвільнійша під сонцем країна. Сею свободою і вільностю чванять ся найбільше самі, захоплені шовінізмом Американці. Инакше представляєть ся та вільність для проживаючого в Злучених Державах чужинця, або як горді Американи кажуть: форенера (foreigner). А „форенером“ називають американські шовіністи кождого, хто не мав щастя уродити ся на землях вуйка Сема... Форенером назвуть вони і такого навіть раба божого, котрий прийшов на сьвіт вже в їхнім краю, але котрого батьки не мали во „время оно“ нагоди бороти ся з анґлійськими сатрапами...

Правда, коли ми станемо розчитувати ся в основних законах федеральних стейтів, або по американськи сказавши: в конституції, то не одна річ нам вельми заімпонує, але... инша річ конституція на папері, а инша — конституція в практиці.

Про „паперову“ конституцію ми вже нераз писали в нашій часописи, а зрештою знаємо її доволї добре з инших жерел, але про конституцію в практиці лиш в ряди-годи доходять нас деякі цікаві вісти. Конституцію в практиці примінюють „корінні“ Американці звичайно лише до ненавистних „форенерів“, або як каже польська шляхта: до „chłopskiego bydła“... І деякі „культурні“ Американці, особливо всїлякі капіталїсти, обходять ся з робучим людом неначе справді з бездушною худобою, а густо-часто трактують своїх робітників гірш худоби. На се наводимо понизше характеристичний образок, з якого пізнаєте самі благодати „форенерів“ на вільній землї Вашінґтона.

В щоденній нюйорській часописи „New York Journal“, котра найбільше заступаєть ся за кривдженим і визискуваним людом, читаємо таку новинку: Вашінґтон, дня 31. мая. — Сензаційні ревеляції про мордерства, доконувані в копальнях вугля в повіті Вестмореланд, Пенсильвенія, представлено днесь перед комітетом „House Rules“ (правила посольської палати — укладане денного порядку в конґресї), коли прийшла бесїда про біл (проєкт) Вілсона, домагаючого ся основного розслїдженя страйкових відносин в названім дистриктї.

Франц Фіган (Feehan), президент майнерської юнії (Mine Workers' Union“) зложив віродостойні зізнаня, що в часї страйку, який тягне ся там вже другий рік, шерифи застрілили на смерть 20 майнерів, а властителї майнів держать своїх робітників в невільництві і вязнять їх силою в осібних, на ту ціль побудованих бараках. За свої тяжкі злочини, дотичні шерифи-мордерцї засуджені зістали про людське око заледви на 3 до 6 місяців звичайної вязниці.

„Коли розпочав ся страйк — говорив президент Фіган — компанія стала примінювати до страйкуючих найбільш жорстокі средства, щоби їх тим способом зломити, а коли страйкери не подавали ся, компанія викинула серед лютої зими 10 000 людий зі своїх компанїчних домів на улицю. Ще доси 6 до 7 тисяч людий мешкає на поблизьких полях. Компанія прогнала їх навіть зі своїх ґрунтів, які лежать неужитком, а нещасні робітники були приневолені крити ся зі своєю нуждою по горах та вертепах, і там розпинати полотняні шатра для себе і своїх родин. В тих шатрах вони пережили цілу остру зиму, натерпівши ся понад міру від студени і голоду.

„Коли ухвалите розслїджене сих невиносимих відносин — мовив дальше президент юнії — ми докажемо, що властителї копалень вугля в вестмореляндськім повіті держать людий в неволи. Вони тримають чужинців у своїх шопах проти їх волї. Я знаю сотки случаїв, що вязнені люди утїкали з сеї неволї, а переступивши „смертну лїнію“, оповідали нам опісля з плачем, що їх там били і стріляли за те тільки, що хотїли видістати ся на волю з сего компанїчного пекла.

„Людий, прибуваючих з Европи, компанїчні аґенти тягнуть силою на загрожений страйком терен, гонять їх, мов череду, з зелїзничого поїзду просто до майнів, а відтак стережуть їх постійно, не позволяючи анї на хвильку віддалити ся з примусової вязниці“.

J. R. Spigel, правний дорадник страйкерів в вестмореляндськім повіті, засьвідчив, що „властителї майнів наняли собі якогось Tanney, страйколома, а він воює тепер з невинними людьми, дібравши собі до помочи 200 до 300 бандитів, рекрутуючих ся з найпоганійших шумовин кулї земської“.

От і американська конституція в практиці!...

Дотеперішний перебіг процесу проти 101 українських студентів у Львові.

Дня 16-го мая, у вівторок, розправу проти наших студентів, перенесено з судового будинку до університету, щоб тут на місци оглянути цілий „терен борби“, і виснувати із того потрібні для справи внески. Перший день оглядин на університеті, вийшов досить мляво, не даючи ніякого позитивного для справи матеріялу. В середу, 17-го мая розправу рівнож ведено на університеті. Вона почала ся відбиванем блях зі стін, якими поослонювано сліди чи то куль, чи то полїн; таких слідів після протоколу повинно було бути 76. Присутні два знавці (річ природна вшехполяки), уладжують собі оглядини вельми цікаво. Сліди від куль, які і мала дитина може пізнати, як такі, длятого тільки, що вони мусїлиб походити від польської сторони узнають слідами від полїн, і так довго довбають і вертять у них, що дійсно пообсувавши із них весь тинк, зміняють їх вигляд до непізнаня. Сліди, які малиб походити з руської позиції, признають, чи є чи нема рації, як сліди від куль; однак як і не намагають ся, мусять вкінци признати, що всї вони зовсїм не були небезпечні для Поляків, бо всї евентуальні стріли були вимірені будьто в стелю, будьто в бічні стіни.

Оглядини слїдуючого дня, (четвер, 18-го мая) не принесли рівнож ніяких позитивних результатів.

В пятницю, 19-го мая, а є се 68-ий день розправи, переслухано (вже в судовім будинку) цілий ряд сьвідків прокуратора, яких зізнаня обертають ся около менче важних фактів, не даючи ніякого важнійшого матеріялу для цілої справи.

В суботу, 20-го мая, по переслуханю двох сьвідків на менче важні обставини, покликано як сьвідка Ом. Ривюка, Українця, студента прав. Його до сих пор в тім процесї першого і одинокого сьвідка української народности заприсяжено, і то завдяки оборонцеви др. Голубовичеви. Тому і то, та і задля незвичайної ваги його зізнань, наводимо їх дослівно з дотичного протоколу, напечатаного в 110-ім числї „Діла“.

Коли отже покликано Ом. Ревюка на сьвідка, прокуратор сейчас спротивив ся його заприсяженю. В відповідь на се др. Голубович зазначив, що сей сьвідок покликаний на обставину, що обж. Охримович стріляв до гори. Прецінь для того, що сей сьвідок є гр.-католицької релїґії, і найшов ся на університеті припадково, годі його зараз не заприсягати, — коли всїх Поляків заприсягано, при котрих евідентно було, що брали участь в бійці. Сей сьвідок на вічу анї в „Соколї“ анї на унїв. не був, і був мимовільним сьвідком подій. — Обор. д-р В. Охримович: Прошу п. предсїдателя запротоколувати дослівно мотиви спротиву п. прокуратора.

Трибунал, який діткнула промова д-ра Г-ча, а особливо його натяк на гр.-кат. обряд, удаєть ся на нараду і по довшій нарадї рішив відібрати присягу від сьвідка, бо бодай сей раз у Русина-сьвідка не найшов законних причин, котрі вимагали би незаприсяганя.

Прокуратор застеріґ собі з уваги на се рішене зажалене неважности.

По сїм питав предсїдатель, де був сьвідок, коли обж. Охримович стріляв. — Сьв.: В головнім коридорі. Я йшов проти Охримовича, як він стріляв. Він стояв десь на перехрещеню гол. і бічного коридора. Стояв уже більше на бічнім коридорі. В руцї мав якийсь револьвер і стрілив щось два рази; я був від нього на 5—6 кроків. По вистрілї посипав ся на мене тинк з гори. Обж. Охримовича бачив тодї сьвідок перший раз підчас подій.

Прокуратор: В якім моментї подій було се? — Сьв.: Я йшов тодї вже від лежачого Ад. Коцка. — Прок.: За який час надійшла поліція? — Сьв.: Не можу точно означити. Чи по Охр. ще хто стріляв, не знає вже. — Сьв. бачив, як Вол. Левицький стояв коло Охр., — робив такий рух, начеб хотїв йому щось відібрати.

На питане обор. Голубовича демонструє сьвідок позицію обж. Охримовича.

Обор. д-р В. Охримович: Чи коло Володимира Левицького стояли ще які люди? — Сьвідок: Там було більше людий. Виниманя револьверів з кишені не бачив.

Обор. д-р І. Голубович ставить тепер внесене: Було богато сьвідків Українців, але п. прокуратор усе відкидав їх заприсяжене. Се перший сьвідок, котрого проти заявленя прокуратора допущено до присяги, хоч він є гр.-кат. обряду. Коли-ж так, то я вношу, аби сего сьвідка переслухати що до перебігу всїх подій 1. липня, іменно на обставину, що і Поляки стріляли, а властиво, що вони стріляли перші. — Прокуратор полишає порішене сього внесеня трибуналови, з тим, що коли допустило би ся сьвідка до зізнань про перебіг подій 1. липня, то треба його допустити й на всї обставини, важні для розправи, котрі мали місце перед днем 1. липня.

По нарадї вертає трибунал до салї, а предсїдатель оголошує ухвалу його, допустити сьвідка на всї обставини. Сьвідок зізнає, що на вічу в „Соколї“ не був, хоч про віче знав, — не знав про плян перенесеня віча на універси-

тет. Про комітет знав, складу його одначе не знав. Рано о 7-ій пішов до тов. Губки, спитати його про помешкане. Там застав тов. Сїмяновича. Вони зробили йому увагу, що на станиці поліційній богато поліції. Я чув, як оден полїцай вчив другого, як він має обходити ся з ґвером і т д., чув прикази іти під університет. Вийшовши побачив досить богато товаришів, котрі йшли на університет. Він не пішов ще зараз на університет, аж пізнійше, як уже віче було в ході. Промову Залізняка чув не цілу. Опісля пішов на бічний коридор і побачив будоване польської барикади коло І. салї. Віче ще тревало. Коло барикади було з трийцять людий. Побачив, як з III. салї виходило трох Поляків, і станув собі коло самої барикади. Тодї цїла маса йшла вже з III. салї. Секр. Йордан щось наче говорив, але я не чув його слів крім „panowie“, почім віддалив ся. Українцї стали домагати ся голосно усуненя барикади.

Тодї зза барикади стали на Українців кидати полінами, сьвідок дістав поліном в правий бік і зліз з барикади, і пішов з двома чи трома до скритки коло І. салї, аби взяти полін; — а коли тут сего хтось боронив, (якийсь Поляк, подібний до Жида) вони сказали йому: „забирай ся, не провокуй“. Найшли в скритці кошик, а в нім кілька полін.

В тім почув ся стріл з боку рект. коридора — я побачив дим коло бігунових дверей і тоді тов. Українці стали втікати.

Сьвідок скрив ся у віконну нишу і задержав ся там. Стріли йшли далї, але їх напряму він не знав. Стріли трохи замовкли і Укр. знов стали йти наперед але вже було їх менше. Сьвідок також вийшов. Тоді стали знов стріляти. Барикади вже зовсїм певно не було тоді. І знов усї стали відрухово втікати. Стрілів тих не бачив, лише чув. Став бічи взад і в тій хвилї побачив лежачого бл. п. Ад. Коцка. Він лежав за дверми уступовими. Лежав горілиць, майже рівнобіжно до стіни, головою до бічного коридора. Сьвідок коло нього задержав ся і ще кількох. Здавало ся, що Коцко що йно впав, бо рана ще не кровавила, він похилив голову, і рушив одною ногою. Сьвідка се сильно вразило, і він пішов в напрямі Охримовича. Бачив, як вносили бл. п. Ад. Коцка до уступового ґанку. Його несли ногами наперед, і положили, не обертаючи його зовсїм. Коло нього був капелюх, який хтось узяв. На устоповім ґанку задержав ся якийсь час, аж до приходу поліції. На університетї задержав ся цїлий час; його ревідовано, але не переслухувано.

Прокуратор: Чи пок. Ад. Коцко належав до комітету? — Сьв. Я не знав сего, анї не довідував ся про те. — Прок. А чи бачили ви у своїх товаришів палиці? — Сьв. Так. — Предс. А коли? — (Сьв. розуміє се „коли“, як adverb. і каже): На університетї. — Предс. Але коли? — Сьв. не розуміє вже й дивить ся на предс. — Предс. ...такі з плота. (На салї сьміеть ся дехто). — Сьв. Таких я не бачив. Оклику „забитий“ по упадку пок. Коцка не чув. (Польські сьвідки все кажуть, що Укр. кричали „забитий“.) Зовсім рішучо твердить сьвідок, що як поліція увійшла, то пок. Коцко лежав уже на ґанку.

Обор. д-р Охримович. Чи то все той самий комітет скликає віча? — Сьв. Ні. Може який будь комітет завязати ся й скликати віче. Обор. Як стояла барикада з огляду на двері І. салї? — Сьв. Вона стояла при лївім одвірку. — Обор. Який був капелюх пок. Коцка? — Сьв. Мягкий, чорний.

Обор. д-р Старосольський. В маю м. р. ходили ви на університет? — Сьв. Так. — Обор. Чи бачили ви ту бльокаду? — Предс. Я ухиляю се питане, бо на ту обставину сьвідка не допущено. — Обор. вносить на допущене сьвідка і на обставину відносин на університетї перед 1. липня, особливо що до сього, що „бльокада“ була зорґанізована і уоружена й провокувала укр. молодїж, та що ся орґанізація і 1. липня істнувала — бадай таке переконане було в укр. молодїжи. Прок. не противить ся тому внескови.

Трибунал по нарадї відмовив внесеню оборони на покликане сьвідка на обставину істнованя та уоруженя вшехпольської боївки. На питане обор. д-ра Голубовича сьвідок твердить рішучо, що **жадних приготовань на день 1. липня 1910 р. із сторони укр. молодїжи не було.**

На питанє обор. д-ра Евина зізнає сьвідок, що віча укр. молодїжи відбували ся все в III. салї і вічевики виходили все головним входом. Обор. просить се відчитати з протоколу.

На питане обж. Охримовича зізнає сьвідок, що обж. був без пелерини. — Обж. Вітовський: Чи не бачили ви, хто се стрілив з польської сторони? — Сьв. Особи я не бачив, чув лише стріли з того місця і бачив там дим коло бігунових дверей.

По зізнанях ст. Ривюка, які зробили прикру несподїванку п. прокураторови і пш. „радцам“ та польській опінії, почали ся зізнаня ак. Бордуна, якого мимо спротиву прок. Франкого таки заприсяжено, і незаприсяженого сьв. Евгена Коновалця.

Але про се уже в слїдуючім числї.

В читальні

Возьмім собі під розвагу отсї два слова: по-роз-куп-ов-ува-ти, по-роз-да-р-ов-ува-ти і застановім ся, в який спосіб ті слова повстали.

Коли порівнаємо слова: **куп**-лю, **куп**-иш, **куп**-имо, **куп**-ець, **куп**-ля, **куп**-но..., то побачимо, що лише конець всїх сих слів відмінний, а перша частина у всїх сих словах лишає ся все однакова: **куп**.

Коли порівнаємо слова за-**куп** лю, ви-**куп**-лю, пере-**куп**-ка..., то переконаємо ся, що в сих словах додані перед незмінною частиною **куп** ріжні додатки, раз **за**-, потім **ви**-, вконець **пере**-; в сих словах знов лише склад **куп** лишає ся без зміни.

Подібно діє ся з складом **да** (**да**-м, **да**-ю, **да**-в). Коли до сего складу додамо -**р**, то дістанемо слово **дар** (**дар**-у, **дар**-ови, **дар**-и, **дар**-ами). Коли ще додамо склади **ува**, дістанемо слова: дар-ува-ти, **дар**-ува-в, **дар**-ува-вши. Коли на початку додамо **роз**, дістанемо слово: роз-**дар**-ува-ти, а додавши ще на початку склад **по**, а в середині (перед ува) склад **ов**, дістанемо слово: по-роз-**дар**-ов-ува-ти.

Бачимо отже, що окрім складів середних **куп** і **да** — всї инші склади і звуки на початку і на кінци є додатками. Складів же середних **куп** і **да** ніколи не могли-б ми опустити, бо инакше наведені на початку слова стратили-б всяке значінє і лишили-б ся самі додатки. За те склади **куп** і **да** можуть з ріжними додатками творити богато веяких слів з подібним значінєм, напр.: куп-ець, куп-но, куп-ля, куп-чик, куп-лю, куп-ованє (склад **куп** лишає ся всюди без зміни); да-ю, да-р, да-нє, да-ча, по-дача, да-нина, за-да-ток, за-да-ва-ти... (всюди незмінений склад **да**).

Коли в кількох словах знайдемо таку часть їх, що все лишає ся без зміни і що з неї вже нічо опустити не можемо, то сю часть зовемо корінем всїх тих слів.

Часом корінь знайти дуже легко, напр. **куп**, **да**; часом труднїйше, бо треба знати, як і длячого змінили ся деякі звуки, напр.: **мок**-ну, **мок**-р-ий, але — **моч**-у (звук **к** перейшов на **ч**), за-**мак**-а-є (звук **о** перейшов на **а**). Корінь тут один: **мок**.

Додатки, додані до кореня на початку (зпереду), зовуть ся приставки (**по**, **роз**,...); додатки, додані до кореня на кінци, зовуть ся наростки. І наростки і приставки можуть так як корені улягати ріжним звуковим змінам, напр.: куп-**ува**-ти, а — куп-**ова**-ний (наросток **ува** змінив ся на **ова** задля зміненого наголосу); бер-у, **від**-бер-у; бра-ти, **відо** бра-ти. Раз маємо **від**, а раз **відо**, отсе длятого, бо в корени сих слів замінило ся **бер** на **бра**, а через те утруднила ся вимова; — щоб не казати **від**-бра-ти, додаємо до **від** ще звук **о**.

Да-**р**, **дар**-у, **дар**-ови, **дар**-ом... **Дару**-ю, **дару**-єш, **дару**-ємо, **дару**-єте...

Коли якісь наростки так злучать ся з коренем, що творять з ним цїлість (**да-р**, **дар-у**), то такі з наростками тісно получені корені зовемо пнями. Пень є основою для всїх тих відмін якогось слова, що через дальші осібні додатки дадуть ся ще утворити; напр.: **дар**-у, **дар**-и, **дар**-ами. **Дару**-й, **дару**-йте, **дару**-ючий.

Город, город-**а**. Голуб, голуб-**а**. Стіл, стол-**а**. Город-**ом**, голуб-**ом**, стол-**ом**... Нес-**ти**, нес-**еш**, нес-**ете**. Носи-**ти**, носи-**ш**, носи-**те**, носи-**в**, носи-**ла**...

Ті наростки, що їх не можна причислити до пня, але що служать лише для твореня відмін того самого слова, — (-**а**, -**ом**, -**ти**, -**еш**, -**ете**, -**ш**, -**те**, -**в**, -**ла**...) — зовуть ся закінченями.

Закінченя додають ся часом відразу до коренів — нес-**ти**, да-**ти**, да-**м** — тоді корені стають ся пнями; частійше же додають ся закінченя до пнів, утворених вже наростками; напр.: **носи**-ш **носи**-те... (Тут змінило ся в корени **е** на **о**, додало ся **и**, і так утворив ся пень **нос-и**).

І пень і закінчене не все можна віднайти, бо і тут (подібно як в деяких коренях) заходять часто звукові зміни, напр.: нес-ти, нес-у; але носи-ти, нош-у (тут -**си** перейшло на -**ш**, а з **но-си-у** зробилось **нош-у**.)

Тепер повторім собі усе, що ми навчили ся в нинїшній лекції і стараймо ся зрозуміти, а відтак і запамятати всї ті технїчнїчні слова, звороти і понятя, котрі нам в дальшій нашій науцї стануть у великій пригоді.

П.: Що то є реченє?

В.: Реченє єсть то гадка, висказана словами.

П.: Що мусить бути в кождім реченю?

В.: В кождім реченю мусить бути підмет і присудок.

П.: Що то є підмет, а що присудок?

В.: Підмет є то особа або річ, про котру щось говоримо. Присудок є то такий вираз, котрий означає, що підмет діє, чим підмет є, яким підмет є, або що з підметом діє ся.

П.: З чого складають ся реченя?

В.: Реченя складають ся з слів або виразів.

П.: Як ділимо слова?

В.: Слова ділимо на склади.

П.: З чого складають ся поодинокі склади?

В.: Поодинокі склади складають ся із звуків.

П.: Що називаємо звуком?

В.: Звуком називаємо кождий правильний голос, видобуваючий ся з людської груди при самім отвореню рота або також при помочи ріжних приладів мовних.

П.: Чим означаємо звуки в письмі?

В.: Звуки в письмі означаємо осібними значками, котрі називають ся букви або літери.

П.: Як називаємо всї букви разом?

В.: Всї букви разом називаємо азбукою.

П.: З кількох букв складаєть ся руська азбука?

В.: Руська азбука складаєть ся з 32-ох букв і з одного значка (ь), котрий називаємо знаком мягченя.

П.: Як ділимо всї звуки?

В.: Всї звуки ділимо на самозвуки (голосозвуки) і співзвуки (шелестозвуки).

П.: Що то є наголос?

В.: Наголос є то притиск, який кладемо у вимові на один зі складів двох, трох, або більше-складових слів.

П.: Що то є корінь якогось слова?

В.: Корінь якогось слова є то тая часть слова, котра лишає ся завсїгди без зміни, і з котрої вже нічо опустити не дасть ся.

П.: Як творимо з кореня якогось слова нові, посвоячені з собою слова?

В.: Нові, посвоячені з собою слова творимо з даного кореня за помочию ріжних додатків.

П.: Як зовемо ті додатки?

В.: Додатки, додані перед коренем, зовемо приставками, а додатки, додані по корени, зовемо наростками.

П.: Що то є пень якогось слова?

В.: Пень якогось слова є то та часть сего слова, котра через цїлу його відміну лишає ся завсїгди та сама, незмінена.

П.: Як називають ся ті наростки, котрими послугуємо ся при відміні якогось одного слова, додаючи їх до пня того-ж слова?

В.: Такі наростки, котрі додають ся до пня відміняючого ся слова, називаємо закінченями.

ПОЗІР НЮЙОРСЬКІ ТОВАРИСТВА!

Отсим маю честь запросити пп. делеґатів всїх нюйорських братств, товариств і сестрицтв, котрі вже приступили або думають приступити до центрального комітету в справі основаня „Українського дому в Ню Йорку“, на дальші спільні наради, які відбудуть ся в понеділок дня 26-го червня с. р., о год. 8-ій вечер під числом 639 E. 11 st., New York, N. Y.

За комітет: Я. Корнат, предс.

ВЕЛИКЕ ВСЕНАРОДНЕ ВІЧЕ

відбуде ся в Пітсбурґу, Па. на South Side в Odd Fellows Hall на розі Sarah і 18-ої вулиці,

дня 25-го червня с. р.

Початок віча о год. 4-ій пополудни.

На порядку дневнім:

1) Справа Фонду ім. Мирослава Сїчинського.
2) Справа Фонду ім. бл. п. о. Николая Стефановича.

Русини Українці! Кому дорогий Мирослав Сїчинський, кому дорога память бл. п. о. Николая Стефановича, — явіть ся! Справи важні!

За Комітет:

о. И. Данилович,
Петро Феш,
Теодор К. Ґут,
Александер Вучак.

Вісти зі старого краю.

З російської України.

„Рідний Край“ доносить, що „Київське товариство прихильників мира“ одержало зі столиці Анґлії, Лондону, запрошене на „Міжнародний з'їзд племен“, що становить своєю метою поліпшити відносини поміж ріжними народами (головно між народами сходу й заходу). З'їзд призначено на 25 і 26 липня сього року. Одночасно має бути відкрита антропольоґічна й етноґрафічна вистава. З'їзд відбудеть ся під проводом льорда Вердаля; за віце-президента буде льорд Керзон. В числі провідників з'їзду є такі особи: архієпископ Йорку, льорд-мер Лондону, старший рабін анґлійський, канцлер університетів і инші. Прочитано буде доклади: „Про автономію народів“, „Роля Росії в зближеню Сходу з Заходом“, „Про Китайців“, „Про Японію“, „Про Жидів“ і инші. Політичні справи на сьому з'їзді порушені не будуть.

Давнїйшого московського градоначальника Рейнбота віддано було під суд у Москві за хабарство. Виявило ся, що попри него самого орудували тою справою й инші особи: були старші й менші посередники та посередниці. Брало ся великі гроші з розпустних домів і з „домів для побаченя“, себто таких притулків, де крадькома сходили ся, беручи окрему кімнату, гулящі „пари“; господарі сих притулків відкупляли ся хабарями, коли Рейнботові поліційні післанці хотїли записувати, хто саме був у „домі для побаченя“, — а бували там дами й з „порядного товариства“ для них булоб соромно, колиб виявило ся, що вони бували в такому розпустному місци. Одна пані так злякала ся огласки, як прийшли поліцейські провірювати, хто єсть у притулку, що хотїла вискочити з верхнього поверху в вікно. Давали хабарі і клюби, де грано в карти в недозволену гру. Давали хабарі й візники і всї инші, хто залежав від градоначальницького уряду. Рейнбот доводив на суді, що він мусів покривати клюби й инші такі місця через те, що за ними стояли дуже поважні люди.

Через те, що проєкт Балавенського на памятник Т. Шевченка, нагороджений другою премією на другому Шевченківському конґресі, признано невдалим, обєднаний Шевч. комітет оповістив 3-ий конкурс на проєкт памятника Шевченкови — на сей раз з одною тільки премією — 3.000 рублів. Гроший на збудоване памятника Т. Шевченка зібрано вже 95.000 рублів.

Українські студенти Варшавських шкіл оповістили протест проти несправедливого польського суду над українськими студентами у Львові. Сей суд — як нашим читачам відомо — тягнеть ся вже третий місяць. Поляки всїма силами намагають ся доказати, що нїбито самі укр. студенти вчинили заколот в університеті і вбили свого товариша А. Коцка.

В перші роковини смерти (23 цьвітня) невіджалуваного Б. Грінченка відбули ся в багатьох українських місцевостях сумні поминки, на яких вдячні почитателї великого укр. діяча віддавали його памяти заслужену честь і пошану. Так прим. в селї Майнулівцї (там істнує тов. „Просьвіта“, що дуже гарно розвиваєсь) відправлено було в церкві панахиду, а вдові небіщика, М. Грінченковій вислано у Київ телеґраму: „Молимось по души Бориса Дмитровича Грінченка“. У вечорі в будинку „Просьвіти“ було виставлено пєсу Грінченка „Нахмарило“. Перед початком вистави Дм. Дорошенко прочитав реферат про житє і письменницьку діяльність Грінченка. — Укр. громадяньство в Київі відправило теж панахиду, на яку зійшло ся дуже богато людий. Селяни, що живуть поблизу Київа, відправили панахиду по Грінченкови на його могилї. Чимало також інтеліґентів, укр. письменників і громадських діячів відвідали 23-го цьвітня могилу незабутнього покійника і зложили на неї богато живих цьвітів. — У Харкові засновано видавництво присьвячене памяти Бориса Грінченка. Першою книжкою вийшла біоґрафія Грінченка для селян.

Товариство „Просьвіта“ в Миколаєві уладило дня 30 цьвітня урочистий літ.-муз.-вок. вечерок в память других роковин смерти укр. історика, композитора й громадського діяча, Мик. Аркаса.

Сього року припадає 50-лїтний ювилей письменницької діяльности відомої нашої письменниці, Ганни Барвінок (п. Олександри Кулїшевої, дружини П. Кулїша). Що певного дня для сьвяткованя сього ювилею українське громадяньство не знає, то привіти з нагоди ювилею надходять разураз на адресу пан. ювилятки. Гурток Українців збираєть ся уладити сього лїта ювилейне сьвято Ганни Барвінок у Борзні. Борзну вибрано тому, що відти недалеко до могили Кулїша та до музею його імени в селї Кілашівцї, де протягом кождого лїта проживає п. Олександра Кулїшева. Сьвято назначено на день 27-го липня. Тоді відбудеть ся й традицийна панахида по П. Кулїшеви на його могилї. Вже виготовлено й програму сьвята. У відповідь на привіти прислала пов. ювилятка в редакцію „Діла“ до опозіщеня отсе письмо, яке просить передрукувати в инших часописях: „Високоповажане П. Добродійство! Ви торкнули мене глибоко, в саме серце, своєю прихильністю та горячим, повним щирости ювилейним привітанем, бо так голосно та многоречиво полились з великою силою хвилї квітчастого, енерґічного слова Вашого, що слухав би його, як чарівну пісню соловийову. Молоде поколїнє в розпалі свого культурного осьвітленя та горячого серця до науки, теж не вгаваючи, мов чистий кришталь гурчака, осьвіжило мою старечу душу і на мої очі навівало сльози. Прийміть же мою подяку горячу. Бо Ваш привіт до мене в мою хатину завітав і проняв мене до глубини души. З високим поважанем — Ганна Барвінок — О. Кулїш“.

Подільська „Просьвіта“ має 5 біблїотек-читалень, а також власну укр. книгарню. Ся книгарня за минулий рік продала книжок на 700 рублів. За минулий рік „Просьвіта“ влаштувала 12 літ.-музичних вечерків, 3 вистави, 4 балї. Прибутку за минулий рік було 2286 рублїв і стілька-ж видатків. Членів у „Просьвіті“ — 147.

При книгарні Совинського в Житомирі є біблїотека, де за невеличкою оплатою 20 копійок на місяць можна користувати ся українськими книжками. І дійсно читачі розбирають їх на розхват. Крім згаданої біблїотеки, при народній безплатній читальні в Житомирі є відділ українських книжок, який тепер думають значно поширити. Тут книжки дають ся зовсїм безплатно і, хоч вони з кождим днем збільшають ся, але задовольнити потреби читачів годі, бо дуже великий попит на українські книжки. Є ще в тім місті біблїотека в „Просьвіті“, в котрій находить ся сила книжок і часописий, але тим всїм користують ся тільки члени товариства, просьвітяни.

Київський ґубернатор дав дозвіл п. Романюкови на видаване в Київі українського дневника п. н. „Українська Газета“. — Той сам ґубернатор затвердив звісного публїциста і співробітника „Л. Н. Вістника“, п. М. Гехтера редактором сього журналу. Попередного редактора С. Весоловського арештовано підчас недавних арештовань Українців у Київі.

За перших три місяці 1911 року російські Українцї видали 106 укр. книжок в числї 368.770 примірників. За сей час вийшло також 15 книжок російською мовою про укр. справи, в числї 88.300 примірників. Українцї по числу виданих книжок займають тепер уже не 8, а 6 місце серед ріжних народів Росії.

Київський укр. клюб влаштовував, як і що року, на день 14. мая подорож на могилу Т. Шевченка, та місцевий ґубернатор заборонив сю прогульку. Правлячі круги в Росії боять ся, видно, навіть пороху і костий Шевченка.

Завідуючий водотийською земською школою прислав до земської управи „Кобзаря“ Тараса Шевченка, якого з наказу інспектора народних шкіл Київщини „изъято“ з земської шкільної біблїотеки. Ще один причинок до відношеня офіціяльної Росії до Шевченка в 50 роковини смерти поета, якого вся неофіціяльна Росія почтила на рівнї з Українцями. Та даремні всї сї змаганя офіціяльних і неофіціяльних чорносотенців. „Небезпечна“ книжка безсмертного українського Ґенія таки буде робити своє діло.

З галицької України.

У всїх краях австрійської держави (окрім східної Галичини) відбули ся вибори послів до віденського парляменту дня 13. с. м. Вислїд сих виборів подаємо за американськими часописями на иншім місци. Що-до східної Галичини, заселеної майже самими Русинами, галицькі Поляки вижебрали у австрійського правительства инший, пізнїйший речинець виборів, а саме на день 19. с. м. Нашим „найсердечнейшим“ розходило ся о те, щоби усї свої виборчі гиєни з цїлої Галичини зігнати на означену днину у руські виборчі округи, бо ануж Русини виберуть собі всїх своїх послів по своїй волї!...

Виборчі розбої так з боку Поляків як і з боку попираних Поляками москвофілів вже в повнім розгонї. Найбільше воюють русофільські громили у виборчім окрузї ч. 51. (Сянік, Лїско, Устрики і т. д.). Там потворили ся під проводом запитих сьвящеників-кацапів і доблестних юношів цїлі чорносотенні банди, які ґрасують по селах фірами з бочками пива й горівки, з грубими колами, з зелїзними палками, бровнінґами і револьверами. Сї банди нападають на наших людий і в день і в ночи. Розбивають мало не кожде українське віче, бють невинних та супокійних людий і грозять смертию кождому, хто в день виборів не подасть свого голосу за госп. Куриловичом. Божевільні хулїґани сприсягли ся навіть на житє укр. кандидата проф. Романа Залозецького і за се розпочали вже жандарми проти них слїдство. Найбільше переслїдує кацапська зволоч укр. академика п. Гриця Микетея. Його вже кілька разів тяжко побили, а на зелїзничім перонї в Устриках мало не позбавили його житя. Розпита товпа під проводом пяного о. Чайковского кинулась на него з остатними лайками, а відтак на даний знак біснового батюшки почала його бити палками. Коли п. Микетей, не знаючи звідки ся банда взяла ся на зелїзничім двірци, почав здивований подаватись, о. Чайковский кинув ся на безборонного академика з грубим колом і став голосно кричати: „Я тебе, Українчику, мушу забити!“ І хто знає, чи п. Микетей не був би попращав ся з житєм, аж присутні робітники Поляки та урядник руху, також Поляк, спасли його з рук чорносотенної банди та опришка-чорноризця. Порядну відправу дав банді урядник руху, що, бештаючи громилів, говорив: „To już ostatnie łajdactwo, kiedy i ksiądz jest bandytą!“

Та се лиш один зразок тих розбишацьких нападів, а наводити їх більше —не стає місця у нашій часописї. Польські „владзе“ дивлять ся на все те крізь пальцї, бо тут же йде борба о „поржонднеґо Русїна“, а ще до того польського „Сокола“. Вже то не без причини батюшка Вахнянин з Суровицї говорив прилюдно, що сяніцький староста мусить попирати Куриловича, бо він має старосту в руках, і як би староста проти него виступив, то Курилович здемаскує всї його справки. І справдї староста мусить мати якогось „боя“, бо на послїдній війтівській сесії наказав безусловно попирати Куриловича.

Що польсько-русофільський союз істнує на цїлій лїнії, на се маємо богато доказів. Один з них подаємо до відома наших читачів: Польський народово-демократичний кандидат на сільський округ Самбір-Рудки, ґр. Скарбек масово розкидає по селах відозву, в котрій між инш. таке написане: „Komitet gminny powinien się starać o pozyskanie na rzecz naszego kandydata (себто Скарбка) także wyborców Rusinów, wskazując im na jego pojednawcze usposobienie oraz na poważanie i sympatyę, jaką sobie zyskał w naszym powiecie wśród ludności ruskiej. Gdyby wyborcy Rusini chcieli głosować tylko na kandydata Rusina, należy im doradzać, aby nie głosowali za kandydatami Ukraincami, gdyż ci głoszą i szerzą niezgodę i nienawiść między Polakami i Rusinami“. Значить вшехпольський кандидат розвиває аґітацію за кандидатом русофільським в особі каналяра (каналяр то такий „урядник“, що чистить виходки і канали) Кульчицкого. Віче о. Онишкевича вшехпольські опричники розбивають, а за кандидатурою русофіла ведуть аґітацію!

Така більше-менше ситуація у кождім руськім виборчім окрузї, та помимо того наш нарід не упадає на дусї. Виборчі віча відбувають ся майже у кождім селї, мужики аґітують за українськими кандидатами, а москвофілів гонять від себе на чотири вітри або на Камчатку. Побіч полїтики займають ся наші селяни і нишими народними справами. Закладають читальні, крамниці, позичкові каси, молочарські і господарські спілки і т. и. просьвітно-економічні інституції. „Соколи“ і „Січи“ відбувають свої звичайні вправи, уладжують повітові або й краєві з'їзди, основують нові ґімнастично-пожарні дружини і розбуджують нове національне житє по найтемнїйших закутинах забутого Богом „беренлянду“. Вечерниці в память 50 роковин смерти Шевченка, і то нераз заходами самих селян, все ще відбувають ся, а се найлїпший доказ, що палке поетове слово і його ідеї найшли вже широкий доступ і під мужицьку стріху.

Вісти з Буковини і Угорщини відкладаємо задля недостачі місця до слїдуючого числа.

Запаси камінного вугля.

До найціннїйших скарбів, які Провидінє зложило в нутрі нашої землї, належить безперечно камінний вуголь. Наколиб його не стало, підупав би нагло фабричний промисл, а з ним і торговля. Позаяк з'уживанє і запотребованє камінного вугля з року на рік зростає, проте цікаво булоб дізнатись, на як довго вистануть припаси камінного вугля і кілько його ще є на землї, зглядно в її нутрі. На се питанє дає цікаву відповідь Фішер, професор технольоґії в Ґетиндзї (Німеччина). Після його обчислень, запаси камінного вугля в Німеччині виносять 160 тисяч мілїонів тон, (тонна має 2000 фунтів), в Анґлії 81 тисяч 500 мілїонів тон, в Австро-Угорщинї, Франції і Бельґії пересічно по 17 тисяч мілїонів тон. Богатства камінного вугля в Росії ще не досліджені, але на певно можна сказати, що вони перевисшують запаси усїх вичислених держав, разом взятих. Північна Америка має в запасї 684 тисяч мілїонів тон, а Китай 630 тисяч мілїонів тон. Великі запаси камінного вугля находять ся також в Японії, на острові Борнео і в Австралії. Що тикає ся Африки — то про ню ще нїчого не відомо. Без згляду одначе на так велитенські запаси, камінний вуголь дуже швидко вичерпуєть ся, а то в наслїдок незвичайного розвитку промислу. Найбільше спотребовують камінного вугля Анґлія, Німеччина і Злучені Держави північної Америки. Приріст запотребованя на вуголь камінний в тих трьох державах видимий із слїдуючих чисел: в р. 1890 держави ті спалили 6 мілїонів 200 тисяч тон, в р. 1896 — 16 мілїонів 422 тисяч тон, а в р. 1899 вже 439 мілїонів 630 тисяч тон, або иньшими словами, що з'ужиток протягом 8 лїт побільшив ся в 73. — Професор Фішер доходить до заключеня, що запасів камінного вугля вистане ще на тисячу лїт.

Рідний край.

Сумую я в своїй тиші.
На дворі вітер вовком виє,
І дрібний дощик вікна миє,
І тяжко, тяжко на душі...
Чого-ж так серцю тяжко, трудно,
Нудьга туманом обняла?
Чи жить на білім сьвіті нудно?
Чи зла недоля підтяла?
Не теє, друже... Ти не знаєш,
Як тяжко стане, як згадаєш
Свій рідний край! Як жаль мені,
В чужій далекій стороні,
Коханого свойого краю,
Де гарно так, як в Божім раю;
Де Дніпр широко так розлив ся,
Де явір в воду похилив ся,
Де луг широкий, де байрак,
І де, сьпіваючи, козак
Згадував минуле й зажурив ся...
Де соловейки срібло-злото
В садочку тихім виливають
І де дівчата в тихий вечір
„Реве та стогне" засьпівають;
Де Січ була, козацька воля,
Де степом запорожці йшли
І де „лани широкополі"
В могилах густо поросли.
Ось куди душа бажає,
Там вона витає,
Ось за чим серденько гине,
З жалю умліває...

Іван Кулик.

В тім Божа воля.

Іван і Василь були сусідами. Вони жили в великій незгоді, ненавиділи оден другого, та затроювали собі жите сваркою і проклонами. Причиною їх ненависти була задрість із сторони Івана, котрому пукало серце з жалю, як бачив добробит Василя, найбогатшого господаря в селі. Василь був дуже гордий, до всіх біднійших від себе відносив ся холодно, а на бідного Івана дивив ся таки з погордою, тому, що сей не мав такого гарного господарства, як він.

Було перед жнивами. На полях угинало ся колося, повне доспілого зерна, що обіцювало нагородити пильність рільника.

На Василевім поли красувало ся найгарнійше збіже. Переходячи попри ниви сусіда, Іван вянув з зависти, що той наповнить знов свої засіки, а Василь насьмівав ся з свого сусіда, бо в того був недорід.

Через те, що в їх серцях загнїздили ся такі погані чувства, не утїшались оба пайкрасшим часом в роцї, але огірчали собі його лайкою.

Погода сприяла, жнива скінчили ся, вже й позвожено снопи до оборогів. Тепер змінила ся погода. Надтягли густі хмари, почало блискати, гриміти.

„Як добре, що ми обпорали ся вже з жнивами", говорив неоден, дивлячи ся на грізне небо, з котрого так і сипало блискавицями.

Нараз розляг ся страшний гук, а за ним рознїс ся крик по селу: „Горить!"

Всї повибігали з хат. Огню не треба було шукати довго. Василів новий оборіг стояв в полумині. Там він звіз все своє збіже.

Перший Іван побачив огонь. „Пропали його жнива", подумав втїшно.

Але за хвильку стало йому ніяково; він перестрашив ся сам перед своїм злим серцем і побіг з другими ратувати сусіда.

Але ратунок був неможливий. Оборіг займив ся і горів як политий нафтою, а в середині тріщало зерно, палахкотїла солома, зчинила ся страшна спека, тому не можна було приступити до нього. Сусіди обмежили ся на ратованю дому та других будинків. По хвилї впав рясний дощ і погасив огонь, але з оборога мало що остало.

Похиливши голови, стояли всї кругом спустошеного добра. Нараз почули розпучливий крик; Василь, що мимо перестороги Івана, приступив був за близько до дотлїваючого оборога, впав мов нежиций на землю. Спадаючий бальок трафив його в голову. Мов мертвого занесли до хати.

Іванови здавало ся, що то він убійником Василя, що через його зависть та проклони впало таке нещастє на сусіда. Домлячи руки, припав до раненого та заводив: „Не умирай, бій ся Бога, не умирай; я не буду вже нїколи завидувати тобі твого добра, не буду нїколи клясти тебе".

Але Василь не чув сього вибуху жалю. Він лежав без памяти і аж в ночи прийшов трохи до себе. Його рана була тяжка. На житє було мало надії.

Він лежав довгий час. Іван приходив все до нього, помагав в господарстві, орав і засіяв його поле, та все молив Бога, щоби не памятав йому зависти.

Вкінци Василь подужав. В пізну осінь пішов в поле подивити ся на прозябаючу озимину. Побачивши своє поле в добрім стані, переінačилось щось в його души і він, як прийшов до дому, подякував щиро сусідови за його сгаранє. Від тепер став покірним, бо пізнав, що зарозумілість на земські добра є великим нерозумом. Він видів тепер, що ті маєтки є лиш позичені, а як скоро вони розійти ся можуть, сього він досьвідчив також, бо бачив, як скоро пішла його праця з димом. І коли йому тепер хто каже, що мати-ме добрі жнива, або який иньший зарібок, то він відповідає поважно:

„В тім ще Божа воля!"

Евгенія Ярошинська.

Відозва.

Живучи майже 13 років поміж руськими робітниками, мав я не одну нагоду приглянути ся тій тяжкій, а так небезпечній праці наших людий по фабриках і копальнях. Правда, в Америці платять робітникам трохи більше як в Галичині, але за те в Америці кождий робітник непевний, чи верне він здоровий до хати, або чи не привезуть його трупа. В виду таких непевних і небезпечних умовин праці, кождий наш робітник повинен щадити гірко запрацьований гріш, щоби мати його на чорну годину. І декотрі так роблять, але не всї вміють свої ощадности складати в певним і зисковним місци. Дехто з наших людий, лякаючи ся американських банків, ховає гроші до сїнника або до куферка. І лучає ся дуже часто, що ті гроші вкраде хто небудь. Инші повірюють свої гроші жидам або обманцям-банкирам, котрі, назбиравши людської кервавиці, банкротують, обдираючи наших людий з їх тяжко запрацьованих ощадностий.

Отже якби сему зарадити, щоби ощадности руських робітників в Америці, а головно тих, котрі задумують вертати до „Краю", не пропадали? На се проста рада: Посилати гроші до „краєвих" банків, котрі суть безпечнїйші і платять добрий процент від вкладок. Поміж такими руськими банками є в Перемишли банк, котрий називає ся: „Руська Міщанська Каса" в Перемишли.

Той банк, хоч ще молодий, але так гарно розвиває ся, що в самім ринку купив коло „Руського Народного Дому" велику каменицю за 80.000 К. Маючи таку запоруку як каменица, має „Міщанська Каса" таких відвічальних директорів, як звісного купця, цісарського совітника і властителя реальности п. Івана Бориса; Д-ра Володимира Загайкевича, руського краєвого адвоката, оборонця наших руських академиків в теперішнім процесі у Львові; Івана Левчака, будівничого і властителя реальности, та Михайла Кибузінського, контрольора почт і властителя реальности. Ті всї панове Директори відповідають своїм майном за совісне газдованє людськими грішми. Тож радив би я руським робітникам в Америці, посилати свої ощадности до „Міщанської Каси" в Перемишли. Та каса платить найбільший процент зі всїх банків, бо платить 5% від ста до суми 2.000 К; як хто зложить більше як 2.000 К, платить 5½%; а від суми 5.000 К платить 6%.

Гроші можна посилати кілько хто має і коли схоче післати. Щадничу книжочку посилаючого гроші, можна задержати в касі, а на кожду посилку виставить ся поквітованє з печаткою каси і вишлесь його посилаючому гроші. Як хто хоче задержати у себе щадничу книжочку, то йому її вишле ся, а хто схоче відобрати назад свої гроші, то виплатує ся їх назад сейчас враз з відсотками.

Дорогі Братя за морем! Як маєте які ощадности, а хочете їх добре опроцентувати, а головно сховати до безпечного банку, то посилайте на таку адресу: „Міщанська Каса" в Перемишли — Austria Galicia.

Стефан Макар, управитель каси.
Др. Загайкевич,
Ів. Борис.

Просьба.

Не богато є нас Русинів осївших тут в Sayre, Pa. — буде до 50 фамилий; ми однак маємо замір побудувати собі невеличку церковцю, дебисьмо хоть, як не раз в тижни, то бодай раз в місяцю, могли зійти ся і помолитись Богу в своїй матерній мові, щоби охоронити віру батьків на чужині, на рідній землї, поміж чужим народом. Вже другий рік, як почало ся збирати фонди, і днесь маємо вже виплачений льот, тай готівки троха. Однак ми самі, своїми силами, без помочи наших братів, не можемо довершити діла, тому висилаємо нашого заприсяженого колєктора, Михайла Леґу, з книжкою, підписаною Їх Преосьвященьством, С. С. Ортиньским, нашим Владикою, поміж наших братів Русинів, живучих по плейзах і сею дорогою шлем до них просьбу, щоб вони, по можности, жертвували дещо на сю цїль. До нас вже богато колєкторів приходило, а ми нїодного не пустили з порожними руками і нїкому не відмовили помочи. Тому, надїючись на жертволюбивість нашого народа в нашім начатім дїлї, маємо повну надію, що і наші Родимцї не відмовлять і нам помочи, за яку вже з гори складаємо щиро-сердечну подяку.

За комітет будови церкви в Sayre, Pa.

Теодор Циган, предс.,
Данило Новак, кас.,
М. Семенюк, секр

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Родимцї! — Отсим повідомляю Вас, що компанїя

Investment Corporation

котра продає землю в **Yorktown, Virginia**, установила мене одиноким своїм агентом для всїх Русинів. Хто отже бажає купити добру фарму або і поодинокі лоти (парцелї), а крім того дістати

добру сталу роботу у фабриках,

які названа в горі компанїя почала тепер будувати, нехай зверне ся листовно або устно на мою, низше подану адресу. Під сю пору потрібно до тих фабрик 500 робітників, але компанїя дає роботу тільки тим людям, котрі куплять у неї землю.

В тій околици є вже около 20 руських фамилій і всї вони зі свого купна надзвичайно вдоволені. Хто там приїде, може про правдивість моїх слів переконати ся сам від осілих в тім місци своїх земляків. В короткім часї буде у тій місцевости побудована руська церков і школа.

Із зголошуючими ся людьми я виїзджаю кождого вівтірка на місце до Верджинії. Як хто з Русинів хоче купити або хоч оглянути виставлену на продаж землю, нехай явить ся лично у підписаного найпізнїйше о 11-тій год. перед полуднем кождого вівтірка, а я його відвезу враз з другими аж на місце. Дорога з Філядельфії там і назад коштує 7 долярів. Всякі контракти робить ся тільки на місци, в Yorktown, Va. — По близші, зовсім безплатні інформації, прошу відносити ся з повним довірєм на мою адресу:

B. MATOLICZ,
821 N. Franklin Str., Philadelphia, Pa.

Покровитель і почетний член Р. Н. С.:
Іх Преосьв. Стеф. Сотер Ортинський, перший руський Епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1910—1912:

Духовний управитель:
о. Мих. Балог, R. 9, Box 8. Butler, Pa

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Іван Мартон. Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодозій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Константин Поступак, McAdoo, Pa.
Теодозій Каськів, Newark, N. J.

Радні:
Іван Глова, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa.
Й. Ялечко, Rainey, Pa.
А. Маркевич, New Alexandria, Pa.
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добош, Lansford, Pa.

Організатор:
Ілько Моранець, 1441 Emma Street, Chicago, Ill.

Редактор:
Осип Стеткевич, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Управитель друкарні:
Константин Кирчів, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Нар. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

ДО ВСІХ ВП. СЕКРЕТАРІВ І ОРГАНІЗАТОРІВ ВІДДІЛІВ Р. Н. СОЮЗА.

Звертаємо отсим увагу ш. Секретарів, щоби не присилали декларацій без виповнення сьвідоцтва лікарського, яке находить ся на другій стороні декларації, позаяк такі не будуть принята. Члени понад 43 літ, мають предложити метрику або який инший доказ свого віку.

Рівнож при виповнюваню декларацій просимо на те уважати, щоби на деклараціі було подано, на яке посмертне член хоче належати, перечеркненем слово ціле або половину посмертне (ого), кілько має він і його жена літ, імя жени або якого иншого члена родини, після того, кому член записав посмертне. Секретарі мають уважати, щоби член заявив, якої есть віри. Не вистарчає сказати, що член есть Русин або руської віри, бо таких маємо вже кілька.

Член, котрий не вміє писати, має зробити на декларації пером знак хреста, уміючий писати має підписати ся власноручно на обох сторонах декларації.

Місячні справозданя т. є. друки на жовтих картках, як також адреси нових членів просимо виповняти і присилати враз з деклараціями і розметом.

Від Головного Уряду
Р. Народного Союза в Америці.

ВСТУПАЙТЕ ДО Р. НАР. СОЮЗА!

„Руский Народний Союз" — принимає членів до 45 літ житя.

Вступне після літ.

Р. Н. Союз платить:

В разі смерти члена кляси „А" (ціле посмертне) $1,000.00.

В разі смерти члена кляси „Б" (половину посмертного) $500.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А" $400.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б" $200.00.

Посмертне за діти від $15.00 до $300.00.

В разі утрати: а) обох очий, ніг, або рук $1,000.00, б) одної руки, ноги або ока $200.00.

Єсли отець родини в шпиталю божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союза.

Ч. 1856 КВІТ $16.00
на шіснайцять долярів, котрі від. 195 Р. Н. Союза отримав як похор. кошта з посмертної запомоги по Ільку Падла в Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Піксвіл, Н. Й. дня 3 червня 1911.
Сьвідки:
Ілько Барна,
Андрей Вігуняк.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 195.
Стефан Куне, предс.
Андрей Астряб, секр.

Ч. 1857 КВІТ $800·00
на вісімсот долярів, котрі п. Параска Чех отримала як посмертну запомогу по мужу Якові з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Перт Амбой, Н. Дж. дня 5. мая 1911.
Параска Чех.
Свідки:
Віктор Вільк,
Іван Гучко.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 104.
Н. Ваверчак, предс.,
К. Шкурат, секр.

Ч. 1858 КВІТ $200·00
на двіста долярів, котрі місц. Уряд отримав як посмертну запомогу по Якові Чех на пох. кошта з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Перт Амбой, Н. Дж. дня 5. мая 1911.
Николай Ваверчак.
Сьвідки:
Віктор Вільк,
Іван Гучко.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 104.
Н. Ваверчак, предс.,
К. Шкурат, секр.

Ч. 1864 КВІТ $100.00
на сто долярів, котрі п. Яков Врублевський отримав як запомогу за нев. слабість з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Геркімер, Н. Й. дня 6. мая 1911.
Яков Врублевський.
Свідки:
В. Береза,
Василь Врикало.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 192.
В. Береза, предс.,
Н. Німий, секр.

Ч. 1674 КВІТ $144·66
на сто сорок чотири долярів і 66 центів, котрі п. Павел Ваврикович отримав як посмертну запомогу по браті Івані Ваврикович з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Городок, дня 1. мая 1911.
Павло Ваврикович.
Сьвідки:
Григорій Гнатов,
Василь Рап.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 30.

Ч 1674 КВІТ $146.68
на сто сорок шість долярів і 68 центів, котрі п. Анна Горошко отримала як посмертну запомогу по браті Івані Ваврокович з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Городок дня 1. мая 1911.
Анна Горошко.
Сьвідки:
Григорій Гнатов,
Василь Рап.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 30.

Ч. 1691 КВІТ $157·00
на сто пятьдесять сім долярів, котрі п. Тимко Юриста отримав як посмертну запомогу по сині Івані Юриста з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Поляна Славна, дня 23. мая 1911.
Тимко Юриста.
Сьвідок:
о. Петро Луцкий.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 142.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

Усіх Вп. п. місцевих секретарів

відділів Р. Н. Союза просить ся братські оголошеня в справі мітінгів призначені до друку в рубриці „Рух в відділах Р. Н. Союза" присилати в сей спосіб, щоб вони найшли ся в редакції найпізнійше в понеділок рано того тижня, у якім мають бути поміщені в часописи. Усї оголошеня, які прийдуть до редакції пізнійше як в понеділок, не будуть поміщені скорше аж на другий тиждень.

СКРЕНТОН, ПА. Братство сьв. Володимира, від. 162, взиває всіх своїх членів, аби явили ся на мітінг дня 25-го с. м. позаяк суть важні справи до полагодженя. Взиває ся також довгуючих братів, вирівнати всі свої залеглости. — С. Чолій, секр.

БРУКЛИН, Н. Й., Бр. Пресьв. Тройці, від. 203, повідомляє усіх своїх членів, що піврічний мітінг відбуде ся дня 8. липня, точно о годині 8 вечер, в галі під ч. 76 North 6 Str. Кождий член має безуслівно прибути, бо противно заплатить 50 цнт. а урядник $1.00 кари; члени довгуючі до братської каси, мають усе вирівнати, бо інакше будуть виключені з братства і з Р. Н. Союза. При сій нагоді подає ся до відома всім чесним Родимцям, неналежачим ще до нашого Братства, що буде ся приниматі нових членів до Братства без вступного. Вступне до Р. Н. Союза після статута. — П. Кравчук, предс., Л. Мигаль, секр.

ПІТСБУРГ, ПА., Бр. сьв. Ів. Крест. від. 96 повідомляє усіх, так місцевих як і позамісцевих членів, що припадаючий на день 25-го червня братський мітінг розпічне ся зараз по Службі Божій, тому, що тої неділі має відбути ся віче. Член не виповнивший своїх повинностей, зістане виключений з братства і Р. Н. Союза. — І. Лапицький, секр.

ДЖУЛІЄТ, ІЛ., Бр. сьв. Ів. Крест., від. 264 повідомляє, що піврічний мітінг відбуде ся дня 9-го липня с. р. Неявивший ся член заплатить 50 цнт., а урядник 1.00 дол. кари. — Ів. Грушовський, скр.

КАЛЄНДАР.

ЧЕРВЕНЬ.

н. ст.	Дні	Руські сьвята
22	Четвер	Кирила, Теклї
23	Пятн.	Тимотея
24	Субота	Вартоломея
25	Неділя	2. Пресьв. Евхар.
26	Понед.	Акилини муч.
27	Вівтор.	Єлисея, Мет.
28	Середа	Амоса, Єроніма

НОВИНКИ.

¶ Винахід Русина. — Іван Вдовицький, літ 37, родом з Підгаєць в Галичині, з заводу стельмах, замешкалий під пору в Jersey City, N. J. винайшов відповідний прилад до електричного провідника при трамваях (стріткарах). Сей прилад мав би бути приміщений до тої підойми, яка черпає електрику з дротів до трамваєвих моторів і полягає на тім, що колісце, яке точить ся по електричнім дроті, ніколи вже само не висуне ся з під дроту, а тимсамим названа підойма не вискакувати-ме при кождім скруті трамваєвого воза або й на гладкій дорозі. Сей винахід нашого земляка зістав вже опатентований дня 19. мая с. р. під ч. 619.046 під назвою „Trolleys" і оцінений знатоками на найменшу суму $8.000. Розходить ся тепер о се, чи винахідник найде відповідного купця на сей патент, а се буде мабуть тяжко... Іван Вдовицький знаний в цілій Підгаєччині зі свого патріотизму. При перших загальних виборах до віденського парляменту він придбав чимало голосів в користь бувшого посла Будзиновського і за те мав між сьвідомими селянами велике почитанє. Желаємо нашому винахідникови, щоби він як найскорше продав свій патент і то за добрі гроші. Щасть Боже!

¶ Щоб не відповідати з осібна на кождий листовний запит, отсею дорогою подає ся до відомости інтересованим, що по всякі друки петиций в справі Мирослава Січинського належить звертати ся до редакції часописи: Narodna Wola, Box 347, Olyphant, Pa. Під сею самою адресою належить опісля відсилати підписані петиції.

¶ Дня 12-го с. м. приняв сенат в Вашінґтоні резолюцію, означуючу, що сенатори мають бути вибирані загальним голосованєм. Се є перший крок зроблений до переведення отсеї реформи. Позаяк є вона поправкою конституції, тому то, заким стане правосильною, мусить на ню згодити ся три четвертих усіх стейтів.

¶ В місті Seattle, Wash. спіткав тамошного пастора, Карльсона незвичайний припадок. Він вийшов з елєвейтра з відкритою головою, коли нараз відірвав ся шкляний кльош, ослонюючий електричне сьвітло і обтяв йому наче бритвою ніс і оба уха. Кльош вбив ся з такою силою на голову пастора, що мусіли його розбити, аби висвободити із нього тяжко покалїченого.

¶ В місцевости Muskegon, Mich. працював фармер, Ф. Моран в полю, коли нараз вдарив в нього грім. Фармер впав без притомности на землю, однак за хвилину прочуняв. І тоді показало ся, що грім не зробив йому найменчої шкоди, кромі сего, що обпалив усе волоса на голові так, наче би хтось його бритвою вголив.

¶ За підроблюванє гроший. Дня 20. мая відбула ся перед судом присяжних в Бережанах розправа проти Олекси Юхновича, дяка з Шумлян, рогатинського повіту, який довший час перебував також в Америці, а решт тованого перед роком у Станиславові під замітом підроблюваня гроший. Юхнович увільнено цілком від вини і кари, на основі оречень знавців, котрі заявили, що при помочи апаратів і хемікалій, найдених у мешканю обжалуваного в часї ревізії, а які він закупив ще в Америці, де мав навчити ся штуки „роблення" гроший, паперових банкнотів підробляти не можна.

¶ Русофіли між собою. Дня 27 мая русофільський академік з під знамени Дудикевича, Р. Кенс, вибив по пиці в білий день у Львові бувшого русофільського посла, Глібовицького. Не є се новина, — русофіли все перуть ся по пиках.

¶ Пожар фабрики в Судовій Вишні. Перед двома тижнями з 1-го на 2-го с. м. стануло в полумїни велика фабрика цикорії в Судовій Вишнї. Фабрика ся була філією такої самої фабрики в Колїнї, а побудовано її минулого року коштом пів міліона корон. Пожар через брак помочи тревав до 10-ої години рано і знищив фабрику до тла.

¶ Право помилуваня. Berliner Tageblatt доносить, що австрійський цїсар передав право помилуваня на престолонаслідника, архикнязя Франца Фердинанда. Лишень у важних справах застеріг собі, як пише згаданий дневник, належне йому з конституції право помилуваня.

¶ Знесенє пiддaньства. В Европі до недавна тільки в Боснї була панщина. Сими днями в столиці, Сараєві, ухвалено закон, силою котрого і в Боснї знесено панщину. Дотеперішні піддані стали ся свобідними і независимими від своїх давнїйших панів.

¶ З Іспанії. Іспанські дневники пророкують, що кождої хвилини може вибухнути в Іспанії революція і король Алфонс може піти туди, куди пішов його португальський товариш. До революції пхають з одної сторони републікани, а з другої клерикали, послідними часами озлоблені на короля за вкорочуванє їхньої власти.

¶ З Анґлїї. Столиця Анґлії, Льондон, війшла тепер в коронаційний період. Ніхто не говорить про нїчо иньшого, як лиш про королівську пару і ріжні приготовлення до їх коронації. Всї часописи суть переповнені портретами короля і його жінки та всїляких коронованих гостей. І річ дивна, по Англичанах найбільше коронацією займають ся Американи, ті самі, що перед сто роками бороли ся з сими самими англійськими королями, як з найбільшими тиранами.

¶ Зброєня Росії. Росія під пору війшла в стадію шалених узброювань на суши і на мори. Кромі державного буджету на фльоту, виносячого 70 міліонів долярів, послушна царській волі Дума, потвердила ще надзвичайний видаток на фльоту в сумі 150 міліонів долярів. Разом отже сего року видасть Росія на свою фльоту два рази стілько, що Злучені Держави. Після зачеркненої програми протягом 4-ох літ Росія заняла-б на мори вельми поважне становиско — під услівєм, що призначені на фльоту гроші підуть дійсно на сю ціль, а не до бездонних карманів усяких великих князів, ґенералів та інтендантів.

¶ Число смертних засудів в Росії, яке в попередних місяцях було зменшило ся, в марті с. р. знов сильно підняло ся в гору. Після часописних вістей від 1-го марта до 1-го цьвітня в ріжних містах Росії, военно-окружними судами видано 52 смертні засуди (в лютім 10, в січни 3). Смертних засудів було в поодиноких містах: в Катеринодарі 10, в Новочеркаську 9, в Полтаві 7, в Катеринославі та Тифлісї по 6, в Уфі 4, в Владикавказі 4, в Севастополи 2, в Ташкенті, Одесї, Грознім та Єлисаветграді по 1. Всего за першу четвертину с. р. засуджено на смертну кару 65 людий. Страчено 12 людий. З них у марті в Москві 2, в Харкові 1. В Полтаві оден засудженний на смертну кару, не дожидаючи оголошеня засуду в остаточній формі, повісив ся.

¶ Кілько вкрали в Росії підчас російсько-японської війни? Сенаторська ревізія з причини злодійств на далекім Сході виявила, що підчас російсько-японської війни на шкоду держави вкрадено близько трийцять міліонів рублів. Між злодіями, що так обкрадали державу, є кількох високих урядників державних і желїзничих, і богато офіцирів.

¶ Толстой все ще небезпечний російському правительству. Державний трибунал в Петербурзї сконфіскував 17, 19 і 20 том творів Толстоя, які видає донька Толстоя. Власти добачують в тих томах соблазнь підбурюваня проти правительства. Трибунал приказав томи ті знищити.

¶ Нова секта в Польськім Королївстві. По останнім розриві між маріавітським епископом Ковальским, а сьвящеником Жебровским, сей останний почав орґанізувати нову секту під назвою „евангельских Християн" і тепер осягнув від російського уряду затвердженє секти а заразом при своїй енергії та підприємчивости зачав будувати каплицю для сеї нової секти, котра тепер числить уже понад 4000 ісповідників.

¶ Страшні наслідки грому. В Ґренобль, у Франції підчас вправ 1 батальону 2 полку артилерії, зірвала ся буря й грім ударив у батальон. Оден підофіцир погиб на місци, один офіцир і шість жовнірів є тяжко ранених.

¶ Хмаролом в Сербії. Наслідком хмаролома у Білгороді як і в околици стверджено силу шкід. Ріки виступили з берегів. В Нїшу втопив ся чотирнайцятьлітний хлопець.

¶ Заворушеня хлопів у Франції. В полудневій Франції, в кількох повітах прийшло до поважних заворушень з приводу страйку робітників рільних. Хлопи кидають ся на жандармів, які провокують їх.

¶ Град причиною самоубийства. Останними днями майже по цілій середній Европі були великі градові тучі. Між иншим великий град падав в околици Відня і наробив богато шкоди на полях. Одному господареви, управляючому виноград, так богато наробив град шкоди в винограднику, що господар, 76-лїтний старець з розпуки повісив ся.

¶ Кілько є послів по парляментах. Одна ґазета з Парижа подає кілько кождий парлямент має послів. Найменше послів має парлямент Канади бо тільки 214; парлямент в Японії числить 368 членів, в Сполучених Державах північної Америки 331, німецький 396, еспанський 460, російська Дума 442, італійський 508, австрійський 516, французький 594. Найбільше число послів має анґлійський парлямент, бо аж 670.

¶ Лет Париж-Рим. — Дня 31-го мая с. р., о 4. год. 6 мін. пополудни Конно, перший із летунів, що брали участь у навзаводах, в леті Париж-Рим-Турин, прибув до Риму. Другий, Француз Ґарро, що весь час переганяв був попереду всїх конкурентів, бувби прибув до Риму перший, але недалеко мети приключило ся йому нещастє. Коло Кастането впав його апарат на землю й зовсім розторощив ся. Ґарросови, на щастє, не стало ся нїщо. Він вернув до Пізи й ждав тамечки либонь на прибутє иншого лїтака, якого після умови можна було вжити. Тимчасом його соперник, офіцир Бомон, котрого властиве імя Конно, як назначено в горі, прибув до Риму о 4 год. 6 мін. попол. Вже о 3 год. донесли депеші, що до Риму зближає ся офіцир французької маринарки, Бомон (Конно), літаком з Парижа. Кардинал, секретар стану, Меррі дель Валь, розставив на копулї св. Петра і в огородах Ватикану чати, щоби назирати за наближенєм воздухоплава. Вже о годині 3·55 м г кардинал повідомити папу, що на обрію появив ся воздухоплав. Тоді на бальконі базилики появив ся папа та з люнетою в руці слідив докладно лет воздухоплава. Коли Бомон перелїтав понад великою копулою церкви св. Петра, папа перехрестив ся й сказав: Дякую Всевишньому в небі, що дозволив менї власними очима бачити найбільший винахід столїтя: відтак зробив хрест у воздусї і поблагословив сьмілого летуна. Коли Бомон висїв, прийшло до голосних заяв французсько-італійської симпатії. Дякуючи народови за ентузіястичне принятє, сказав він: „Дякую, як французький офіцир в імя спільности латинської раси. Лучить нас спільність інтересів, разом підемо все наперед". Сї слова викликали ентузіязм серед Італійців. Бомон добув також рекорд простору, бо без пригоди перебув 1465 кільометрів, а в тій дорозї мав до поборення ріжні перепони, як бурі з дощами та градові тучі. Навіть висїдав серед бурі й громів. Мимо сеї бурі ждали на нього товпи публики, серед котрої були й визначні урядові особистости, пр. міністер заграничних справ, Сан Джуліяно й посадник, Натан. Бомон ставувши на земли, був так обезсилений, що не міг навіть випити поданої йому чарки шампана. Впустив її з дрожачих рук і тільки охриплим голосом вимовив слова: Vive l'Italie! (Хай живе Італія!) Доперва по довшій хвили відзискав сили; тоді добув з кишенї лист мера Парижа, адресований до посадника Натана, в котрім парижський мер висказує свому римському товаришеви вперше сею новою дорогою желаня з причини ювилею злуки Італії.

Покві́товане.

В числї 1-шім, сторона 3-та часописи „Народна Воля", находимо слїдуюче поквітованє:

„На фонд вшанованя памяти Адама Коцка одержав я від менаджера „Свободи", д. К. Кирчова, на дни 12. червня 1911, квоту $16.50, на котру зложили ся слїдуючі жертводавці: Д. Капітула з McAdoo, Pa. $1.00, Ю. Луців з Englewood, N. J. $1.00, Русини з Філядельфії, Па. $.14.50.

Василь Гришко".

Пер Сівле.

СТРАЙК.

(Дальше).

IV.

Такої зими, з таким зимном і велитенськими заспами снігу, як отсе того року, не було ще, від коли сягає людська память. Верства на верству громадили ся заспи снігів, так що дороги і вулиці подобали на якісь глубокі пів-тунелі, які що ні хвилилина треба було на ново відгребувати; бо ледви прохід яко-тако прочищено, надлїтав опять північний вихор з метелицею снігу і насипав сьвіжі, непроходимі заспи. А мороз — гей, як він гриз, кусав, щіпав, різав у кожду незаслонену частинку людського тіла. Навіть Оскар Андресен здрігнув ся, коли одного пополудня вийшов із свого теплого мешканя, у величезних фільцових чоботях, кожусі підбитім вовками і теплій, бобровій шапці, аби удати ся, як звичайно до клюбу. Він увесь здрігнув ся, а прецінь з кожуха виглядав незаслонений лиш кінчик носа і синї окуляри. А коли він опісля, пізно вечером, знова всів до своїх санок, щоб поїхати домів, то вилив ще на розгріте дорогого коняку — бо ,,незвичайно зимно". — ,,Гу-гу! що за студінь, яка люта зима! — коб лиш скорше весна!" А однак не усі в Лянґестранд мали фільцові чоботи, футра з вовків, боброві шапки, та дорогий коняк, коли їм прийшло ся виткнути носа з теплої кімнати. У многих, дуже многих — не було навіть огрітої хати, не було одіня ні їди, і вони рівнож вздихали: ,,Гу-гу! що за студінь! — коб як скорше весна!"

Так, ціле місто з тугою ждало весни. Оскар Андресен ждав не лиш тому, що мороз кусав його в ніс, коли прийшло ся де виїхати. Його маґазини стояли накопичені порізаними дошками. В осени він продав незвичайно мало, і то з розмислом; бо ціни за дерево видавали ся йому незвичайно низькі, і тому він порішив з своїми припасами часочок пождати, — вижидаючи весни, а з нею ліпших цін. І його робітники ждали, та і їх жінки і діти ждали. Бо коли лишень почали йти фабрики, ставало лекше за гріш, лекше за їду, в хаті привітнійше, а на дворі теплійше — а усе те несла в дарі весна — чарівниченька. У долині, в пристани, стояли судна, призначені до перевозу тягарів, опущені, приковані до берега блискучою кригою; мовчки, пусткою стояли вони і ждали — а властиво були се їх лоцмани і матрози, котрі ждали на звільнене пут, ладоване, відплив, — як що лишень прийде весна.

І наче на глум її не було. Уже календар вказував, що прийшов місяць цьвітень, а на дворі все ще лютувала зима. Та на конець, десь в половині місяця повіяло леготом з полудня і в долину зійшла надія на весну. Але зима не уступала: вперто борола ся проти весняним подувам; і се, що полудневий легіт і сонце здобули за днину, се в ночи відбирала зима. І так вони змагали ся майже тиждень. Та на прикінци побіда лишила ся по стороні весни; що ні днина, а сніг ставав мякший, сила морозу слабшала. Сонце кололо, било його своїм горячим промінєм, що аж з під верстов снігу побігли журчачі, синї потічки. В горах, гень високо, виринув оден верх, по нім другий, третий, і піднесли у небо свої сірі, бурями пошарпані голови. Сніжний покров понад ледом ріки дістав синї плями і пруги; і ось стоплений сніг хрустальними потоками — се називають там ,,горішня вода" — поплинув на крижаний верх ріки.

Так, се вже певно весна! Тисячі прибитих сердець забило ся радісно на її стрічу. Так, се вже зовсім певно мусить надходити весна, бо весна все приходить зі сьпівами. Про се знали також і гумлєвіцькі робітники і тому перші пісні жайворонків і сірих воробчиків були для них завсїгди певним вістуном весни. Але ще милійшим вістуном була для них мельодія, що йшла з над берегів ріки, де робітники вбивали пні, призначені до задержуваня пливучих з водою дараб. Тепер вже зовсім певно прийшла весна!

Та горе! Північні вітри інакше задумали. Крізь вузкі просмики в горах подуло зимном, сипнуло снїгом, насунув сірий мороз і всї весняні надії зморозило на кість. Опять запанувала неподільно зима, полатала скоро усї діри у своїй білій габі, зморозила хрустальні потічки, а її союзник, мороз глумливо під ногами скрипів-реготав ся. Воробчик і жайворонок знова десь пропали. А може вони замерзли? Неправдоподібного нема в тім нічого; прецінь стільки пташин замерзає, коли вони завчасу прилинуть. Але що нї стало ся з воробців і жайворонків, вони все таки голосили правду; се була дійсна весна, про яку вони сьпівали, хотяй може самі її не дожили, не довело ся їм побачити її повної побіди. Бо тепер вона, ся весна, прийшла з цілою своєю силою, і то нечайно прилинула на теплім леготі з полудня, в супроводі сильної дощевої зливи. Зашуміло у воздухах, зашуміло на земли. Топило ся, хлюпотіло і шуміло, — уся маса снігів за не цілий тиждень десь пропала без слїду, начеб її й ніколи не було.

Рікою, поверх леду поплила друга, глубока і рвуча ріка. Але і лїд на ріці не довго опирав ся весні. Спершу він потріскав на тих місцях, де струя була найсильнійша; вода, пливуча горою, рвала його, а вода під ледом дерла, що аж діри повибивала. Тепер уже прийшло ся легко; ледяна площа підняла ся, застогнала, затріщала, загреміла гуком і ревом, наче зі сто гармат, і розбита на дрібні бризки, на кригу, потручуючи ся, поплила з водою. Однак і тепер ще не дала за виграну: ледяні криги що ні хвилина здержували ся, скопичували ся у грізні вали, збивали ся туго рамя об рамя, і звертали ся грізно чолом: дарма! Дальше і дальше, у долину на широке море мусїли втікати перед побідною весною. Не сила бо вдержати молодої весни у побіднім поході, коли вона жене поперед себе у море нащадків лютої зими.

Однак крига, уживаючи гумлєвіцького моста за підпору, ще послідний раз станула до борби. Треба-б було, коли ставили сей міст, вишукати догіднійше місце, як слушно говорив кождий старий, досьвідний мешканець міста. Правда, тут в тім місци ріка була далеко вузша, як де инде, але за се струя її в тім місци була незвичайно сильна. І молодий інжінер, який вернув щойно з найліпшими сьвідоцтвами зі славної техніки в Німеччині, не хотів навіть слухати подібних замітів. ,,Так, але коли прийде така повінь, як перед трийцяти роками?" — завважав старий. ,,То нехай собі лиш приходить!" — відрізав інжінер. ,,Я добре усе обчислив, і на тім полягаю!" А однак показало ся, що се не булаб така дуже зайва річ, взяти під розвагу поміченя старого.

Оба бічні проходи для леду, що були найвузші, загатила крига сейчас: лиш серединою попід мостом лишив ся відплив. Та ось, колихаючи ся, наплила велитенська, груба крига, наче ціла ледяна гора; вона була за широка, щоб вмістити ся поміж палї, що піддержували будову; вбила ся отже клином поміж них, і застрягла наче вмурована. Струя води била в ню, що аж міст дріжав і скрипів; крига однак не уступала. І тепер увесь сей лїд, уся ся крига, що мусїла перепливати попід міст, палї, пнї дерев, вирвані десь в горах — усе те збило ся перед мостом у один могучий вал. Напір води з під споду підняв кригу, що вбила ся між стовпи, до гори і на повставилу в сей спосіб похилу площу кусень за куснем. підлїзала крига в гору, висше і висше. Се був мур, колибаючий ся, з дико навалених і накиданих куснїв леду, пнів сосон, палїв і відломків, що здійняв ся поволи висше самого моста. Здивована ріка не могла нікуди найти достаточного відпливу і гнївно завирувала перед мостом.

По обох кінцях моста зібрали ся товпи народу. ,,Ледви чи міст видержить!" — почув ся чийсь голос. — Він видержить! — відказав Оскар Андресен. — Однак вода підіймала ся. Міст дріжав у всїх вязанях, а піна води і відломки леду почали уже летїти через міст, на другий бік. Здійняв ся дикий гамір людських голосів, виску, шуму і грохоту води, та тріскоту ламаючих ся криг. А вода піднимала ся і піднимала ся, та ось коло західного входу моста поплила нараз потічком через берег.

,,Тепер одинокий вихід, се звалити міст доки ще час!" — сказав машиніст Крістенсен.

,,Го, го, ще чого може!" закричав Оскар Андресен — ,,моїх десять тисяч талярів кинути в воду, що? Чи ти здурів? Міст видержить, побачите; він мусить видержати!"

Вода поплила долї вулицею і потекла в пивниці та двері низеньких домиків, в яких в тій дільници мешкали виключно самі робітники. І нараз зняв ся страшний крик переполоху: кричали жінки, діти, мужчини — а понад сим криком вибило ся одно бажанє: ,,Звалити міст! Звалити міст!" Повінь на вулицях з шаленою скоростю росла, женучи з собою відломки леду і дерева. — ,,Зваліть міст!" — зваліть міст! На рани Христа: Зваліть міст!" ,,О, тепер вода дійшла до складу і починає рвати дошки!" — закричав форман гумлєвіцького тартаку.

,,Так — чорт побери! — валіть міст!" — вже і собі закричав Оскар Андресен.

,,Так", — сказав машиніст Крістенсен — се лекше сказати як зробити — Гм! — Ось дивіть! і се вже більше непотрібне!"

Почув ся лоскіт, наче від удару соток громів і лївий стовп, піддержуючий міст, звалив ся, бальки і дошки затріщали, міст похилив ся і поплинув серед піни і виру розшалілої води.

,,Так, а тепер сядьте собі на ваш міст, буде вам лекше двигати ваших десять тисяч талярів, та скорше найдете ся там, де ви вже давно належите!" — кликнув глумливо Пер Амундсен. Так скінчило ся з мостом Оскара Андресена. Та і на міст в горі прийшли важкі часи, коли маси леду і води нараз вдарили об нього; однак він видержав напір. — І не минуло пів години, а уся бльокада гумлєвіцького моста, разом із ним самим, була уже далеко на морю. — У горах однак все ще панувала зима. Коли у долах, розковане із зимових пут співало весняне жите, прозябало і процвитало тисячними красками — гори лежали ще під грубим ковром снігу, і в мертвецькім снї. — Але і сюди посягне власть весни, як тільки прийде слушний час; а тоді поплиВе нова струя рікою, до моря. Та се-ж ліпше, що не весь лїд, не вся вода нараз пливе, лиш минає якийсь протяг часу поміж відлигою на долах і на горах.

V.

Було се 23-го мая. Розлогі поля пишали ся сьвіжою зеленю. Ось-там, на збочу гори, сиділа зазуля і кувала, а на пів розвинені листки дерев виглядали, наче міліони ушей, що радісно слухають кованя зазулї. А з вежі церкви в Лянґестранд, повними, металїчними струями лили ся звуки дзвонів, наповняючи воздух сьвяточним настроєм. Сеж був вечер перед Зеленими Сьвятами.

Уже від півтора тижня були фабрики в руху. Днесь о третій годині станули. І перший раз в році вернули робітники домів з цілотижневою платою в кармані. По хатах повно вештань, гамору, приготовань до сьвята. Рівнож і в ,,Ріпі" на горі.

Олє Авґустінуссен сидів коло віконця у середній кімнаті, що служила для родини за мешкальну кімнату і рівночасно за їдальню, а для батька і Івана Теодора ще й за спяльню. Старий власне бриттвав ся. Блискучий від старости і уживаня шкіряний пасок одним кінцем, спряжкою, був прикріплений до завісів вікна, а другий кінець тримали сильно зуби старого; тяжка мозолиста рука звільна, поважом водила по гладкій верхні сюди і туди бритвою. На однім стільци, що ще задержав слїди колишнього червоного помальованя, стояла бляшанка з теплою водою, а побіч ньої кусник червоно-жовтавого мила; на рамі вікна спертий, стояв кусничок з розбитого зеркала. — Так, так, старий діждав ся днесь кусника мила, і може порядно обритвати свою бороду, бо ножицями якось не йшло: все лишало ся остре, коротеньке волосє, що гризло і щіпало немилосерно.

В другій кімнаті, себто кухни вештала ся Єнсіне, миючи і прибираючи своїх двох хлопчиків; Олє і Олявес вони звали ся — пять — і три роки. Олє уже майже був прибраний, вимитий і вичесаний, у білій сорочинці, сьвіжо-полатаних штанятках, червонообшитій, з мідяними ґузиками камізольці, шапкою на голові та однім черевику на нозї — і нетерпеливо ждав приходу батька, що пішов з другим черевиком до шевця. ,,Гу, гу, гу! — не хоцу води на сию!" — кричав тимчасом малий Олявес. ,,Но, но, ти гарний хлопчик, не кричи! А ось зараз прийдуть татуньо і принесуть чічку; а на шийку дістанеш сю гарну червону хустину!" А тимчасом з мешкальної кімнати було чути від часу до часу одно: ,,скрр—ррап—скрап" — се була дідова борода, що так кричала.

Та ось надійшов Крістофер, і Олє дістав другий черевик, а Олявес медівничка. Сейчас по нім прийшов Іван Теодор. Він приніс пару пакунків під пахою. А хлопцям страх хотіло ся дізнати, що то такого приніс вуйко у тих клуночках; — ні, їм не вільно сего рухати. І Іван Теодор пішов наперед у бічну кімнату, де сиділа Стіна з своєю дитиною, а опісля до кухнї, до своєї шваґрової. Тепер прийшла на ню черга побічи до міста. Вернувши, зложила принесене на лаві. Сейчас хлопці закрутили ся коло ньої. — ,,Що то є, мамо?" ,,Се смалець, дитино". — Олє хотів конче вложити тут палець. ,,Чи ти не лишиш того! А що будемо завтра цілий день їсти?"

(Дальше буде).

Hon...

Dear Sir: — Thousands of citizens are asking for the adoption of House Resolution No. 166, introduced by Rep. Sulzer, authorizing the Committee on Immigration to investigate the office of Immigration Commissioner at the port of New York and other places. I urge you to interest yourself in behalf of said Resolution.

Respectfully

Name...

Address...

City and State...

СЬМІШНЕ.

Нездорова річ.

— Деякі лїкарі впевняють, що цїлованє є річию дуже нездоровою. Як ти міркуєш, чи се правда?

— Ой, що правда, то правда! Тиждень тому мій сусід зловив мене, як я цїлував його дочку. Три днї я мусів відтак лежати в ліжку, так мене спина боліла!

Зі школи.

Професор історії: Чертович! Скажи менї, яке прізвище мав Кароль, син Людвика Побожного?

Ученик мовчить.

Професор: Ну... (показуючи на свою лису голову). Потребуєш лише глянути на мене!

Ученик (радий): Знаю! Кароль Глупий!

Час на поправу.

— Пане судія, — мовив злочинець — я не такий злий, як вам здає ся, дайте менї лишень трошки часу на поправу!

Зворушений сею просьбою судія, дав йому — пятнайцять лїт.

На поліції.

Двох волоцюгів доставлено поліції.

— Де мешкаєте? — питає урядник одного.

— Під голим небом.

— А ви де? — звернув ся він до другого волоцюги.

— О один поверх висше.

Правдиве сьвідоцтво.

Якийсь панок здибає на улици малого жебрака, плачучого ревними слезами.

— Що тобі стало ся, хлопче? — питає милосердний пан.

— А, бо... бо... прошу ласки вельможного пана, сей хлопчиско, що оттам вдирає, украв мій папір...

— Який папір?

— Папір, на котрім було посьвідченє, що я є від уроди глухонімий. Ой, йой, йой!..

КНИЖКИ

КОТРІ МОЖНА ДІСТАТИ В ДРУКАРНІ „СВОБОДИ“:

	цнт.
Ангел та пустельник	15
Америка	15
Бери та читай	30
Борба кляс і чому робітники органiзують ся	15
Весела книжочка з образками	35
В Старім і Новім краю	25
Дещо про звірята	30
Дещо про права і суди	10
Дорога до сьвідомости	10
Еміграит	15
Журавлі	10
Житє, зарібки, органiзації і т. п. в Зл. Держ.	15
Зуб за зуб	10
Коротка історія Руси	15
Капітал і праця	10
Казки про Жидів	15
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Народний рух австро-угорських Русинів	15
О підземних скарбах	25
Оповіданя про заздрих богів	10
Про нутро землі	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Розмова Поляка з Русином	15
Релігійні віроване	20
Русько англійський тлумач	60
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люди	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товариска ворожка	15
Хто з чого жие	15
Унія в Америці	20
Які то є люди на землі, з 20 образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15

ДРУКИ

Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Поминик за померших	10
Папері листові з вінєтами, оден	2

МОЛИТВЕННИКИ І КНИЖКИ БОГОСЛУЖЕБНІ ТА РЕЛЇГІЙНІ.

Звичайна оправа.

Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хліб душі	60
Хліб душі, латинськими буквами	84
Дорога	52
Дорога, малий	32
Друг душі	50
Горі Серде	34
Ізборник Церковний, малий	70
Ізборник Церковник, малий, лат. буквами	70
Молитвенник, галицкий	66
Псалтир, малий	1.20
Сокровище Душі	80
Зборник	80
Зборничок	55

Гарна оправа.

Бог Надежда Моя	2.00
Хліб Души	1.80
Хліб Души, латинськими буквами	2.00
Дорога	1.70
Дорога, малий	1.00
Друг Души	1.30
Горі Серце	1.10
Молитвенник	1.80
Молитвенник, латинськими буквами	1.80
Зборник	1.90
Зборничок	1.30

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ.

Кождий замовляючий книжки повинен виписати виразно всї титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Єсли хто замовляє книжки на меншу суму, то належитість може присилати почтовими марками, а при більших замовленях належить посилати гроші через почтовий або експресовий money-order. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнїйше. Мешкаючі по малих місцевостях повинні при замовлюваню книжок посилати 10 центів на реджістер, бо трафляєсь часто, що хтось другий з краянів забере їм книжки з почти.

Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить присилати наперед, бо американська почта не принимає посилок за посліплатою. Для тих, що хотять занятись розпродажею книжок, даємо значний опуст.

Замовленя належить висилати на адресу:

SVOBODA,

83 Grand Street, Jersey City, N. J.